CONSUMER SCIENCE APPLIED

SM i macierzyństwo

Raport ilościowy
przygotowany dla:

Warszawa, lipiec-wrzesień 2026

Maison & PARTNERS

INFORMACJE O BADANIU

Maison & PARTNERS

Cel i metoda badania

Cel badania

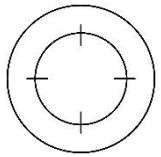

Głównym celem było poznanie postaw oraz doświadczeń dotyczących planowania rodziny i rodzicielstwa wśród osób chorujących na SM.

Metoda

Badanie zostało zrealizowane **metodą CAWI** (ankiety online). Link do badania został przygotowany przez **panel internetowy Ariadna**. Rekrutacja do badania odbywała się poprzez zamieszczanie linku do ankiety na portalach, forach i grupach o tematyce SM. Udział w badaniu był dobrowolny i nie wiązał się z żadnym wynagrodzeniem dla osób badanych.

Próba badawcza

Badanie zostało przeprowadzone na **próbie celowej** – jedynym kryterium udziału w badaniu była diagnoza SM. Do analiz zostały wykorzystane dane od 379 osób, które odpowiedziały przynajmniej na 10 pytań ankiety**.** Analizy, w zależności od pytania są oparte na pełnej próbie (**N=379 osób**), lub próbie częściowej – osoby, które odpowiadały tylko na niektóre pytania (np. ciąża teraz lub w przeszłości), lub przerwały badanie w trakcie wypełniania ankiety. Na każdej stronie jest informacja ile osób weszło do analizy i jakie były kryteria.

Termin realizacji

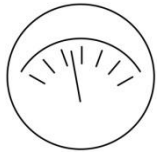

07 lipca – 31 sierpnia 2026 roku

Charakterystyka demograficzna próby

N = 379

PŁEĆ

WIEK

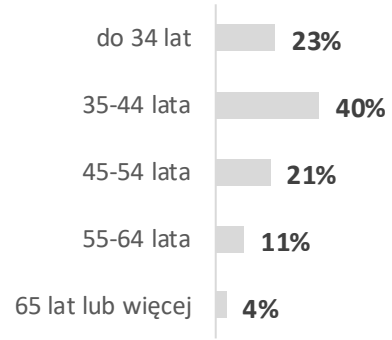

WYKSZTAŁCENIE

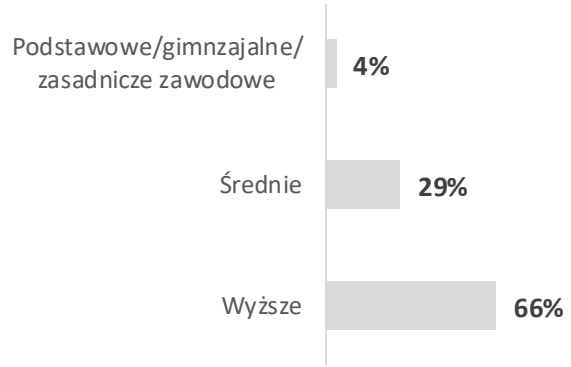

WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA

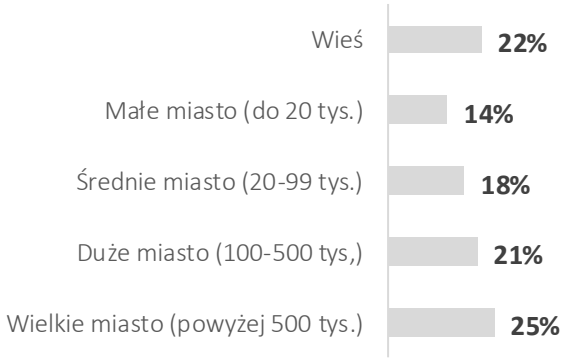

POSIADANIE DZIECI

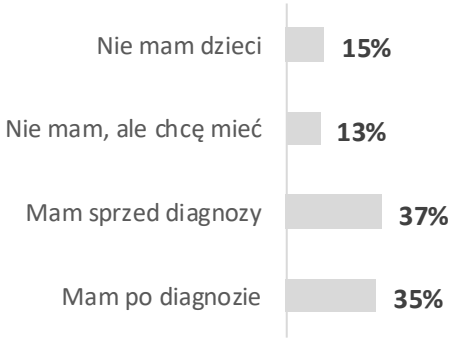

STATUS ZAWODOWY

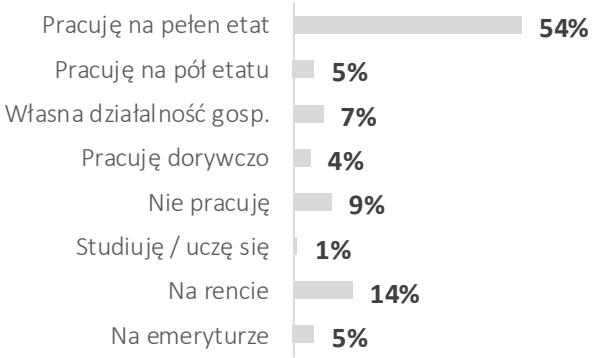

Profil SM-owy respondentów

PROFIL RESPONDENTÓW – OBECNA POSTAĆ CHOROBY

Jaka jest obecna postać Pana choroby?
N=379

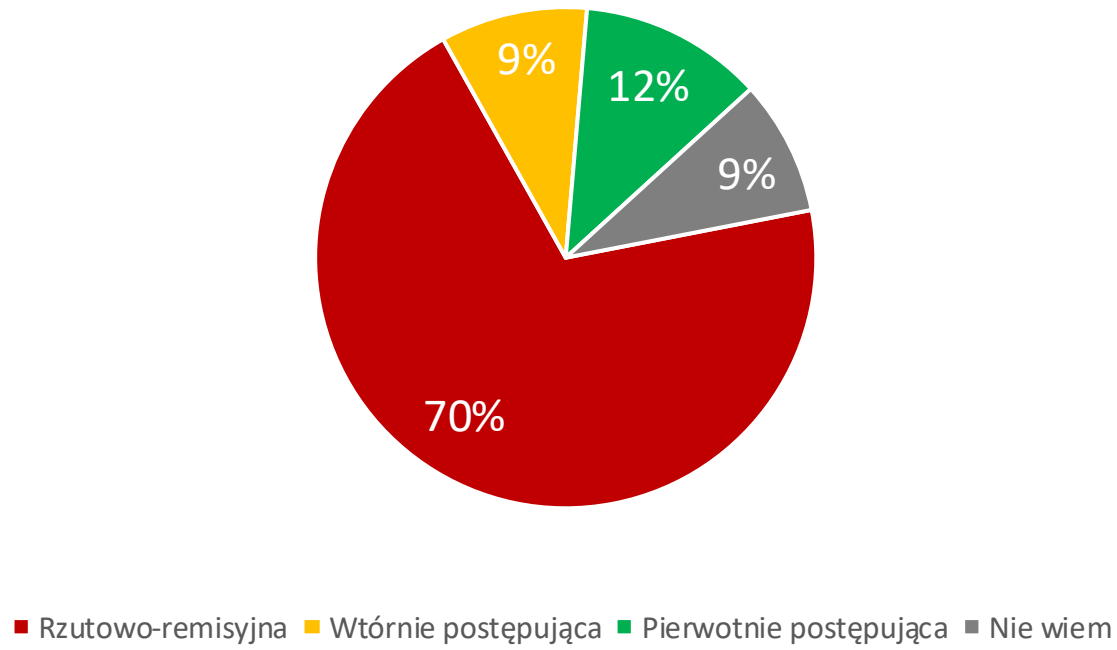

Zdecydowana większość ogółu respondentów (**70%**) zmaga się z **rzutowo-remisyjną** postacią choroby. Odsetek ten jest znacząco większy wśród kobiet (**72%**) i osób młodszych (do 34 lat **85%**, 35-44 lat **79%**).

Na postać **pierwotnie postępującą** wskazało **12%** ogółu badanych, przy czym istotnie częściej postać ta występuje u mężczyzn (**29%**) i badanych w wieku 45-54 lat (**19%**).

Na postać **wtórnie postępującą** wskazało **9%** ogółu respondentów, a odsetek ten jest znacząco większy u osób starszych (55-64 lat **31%,** 65+ lat **36%**)

Również **9%** badanych **nie potrafiło wskazać** jaką ma obecną postać choroby.

PROFIL RESPONDENTÓW – CZAS OD DIAGNOZY

Jak dawno zostało u Pana rozpoznane stwardnienie rozsiane?
N=379

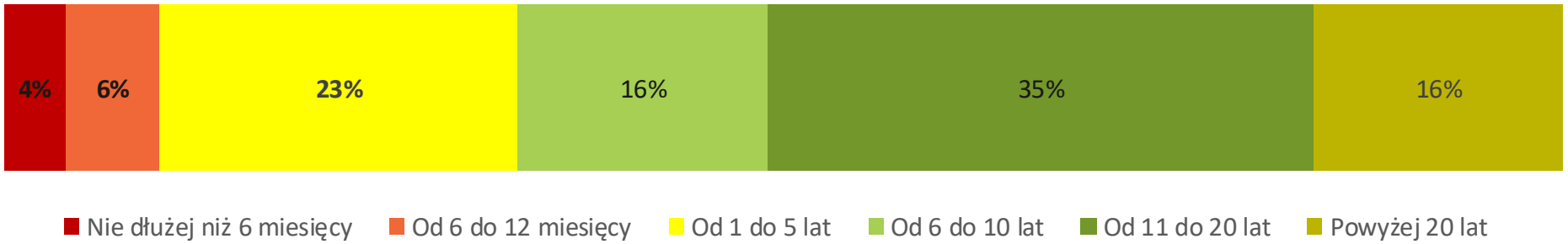

PROFIL RESPONDENTÓW – WIEK W MOMENCIE PIERWSZYCH OBJAWÓW

W jakim wieku doświadczył Pan pierwszych objawów SM?
N=379

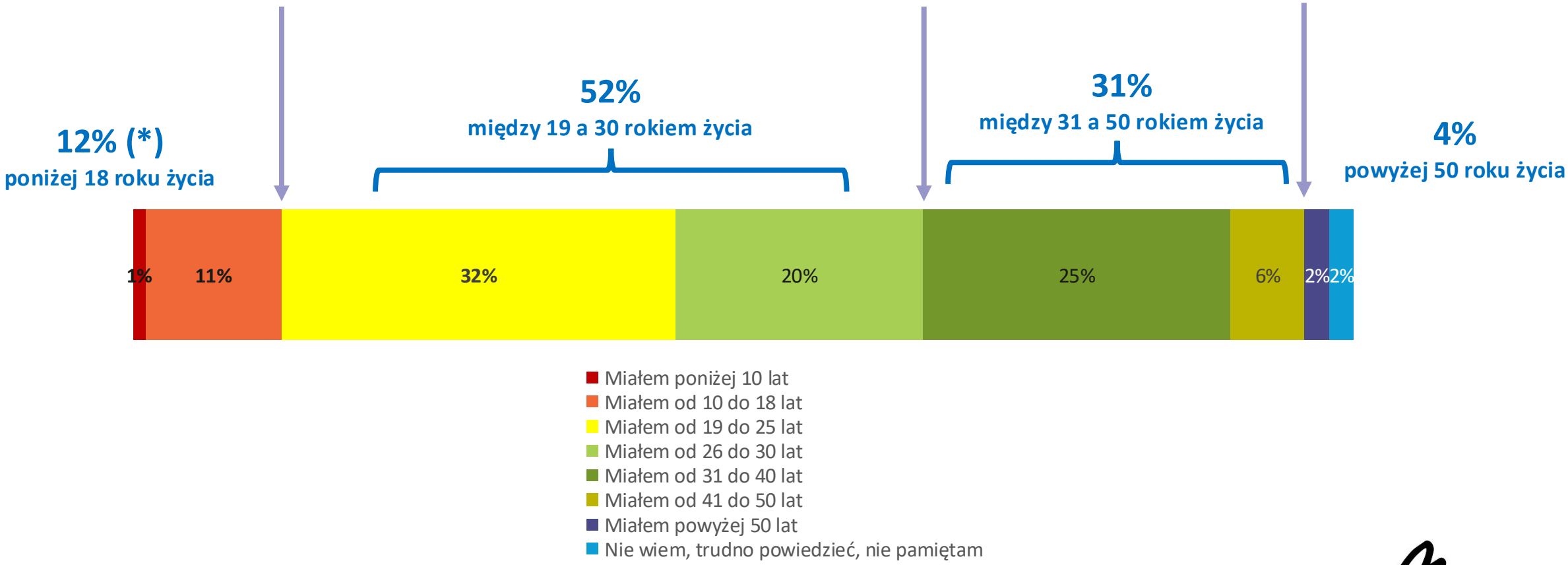

(*) **Uwaga**: ze względu na zaokrąglenia wyników procentowych nie zawsze wskazane na rysunkach wartości sumują się do 100%

PROFIL RESPONDENTÓW – OBECNIE STOSOWANE TERAPIE I LEKI

Który z poniższych opisów najlepiej oddaje działanie i formę Pana obecnego leku?
N=379

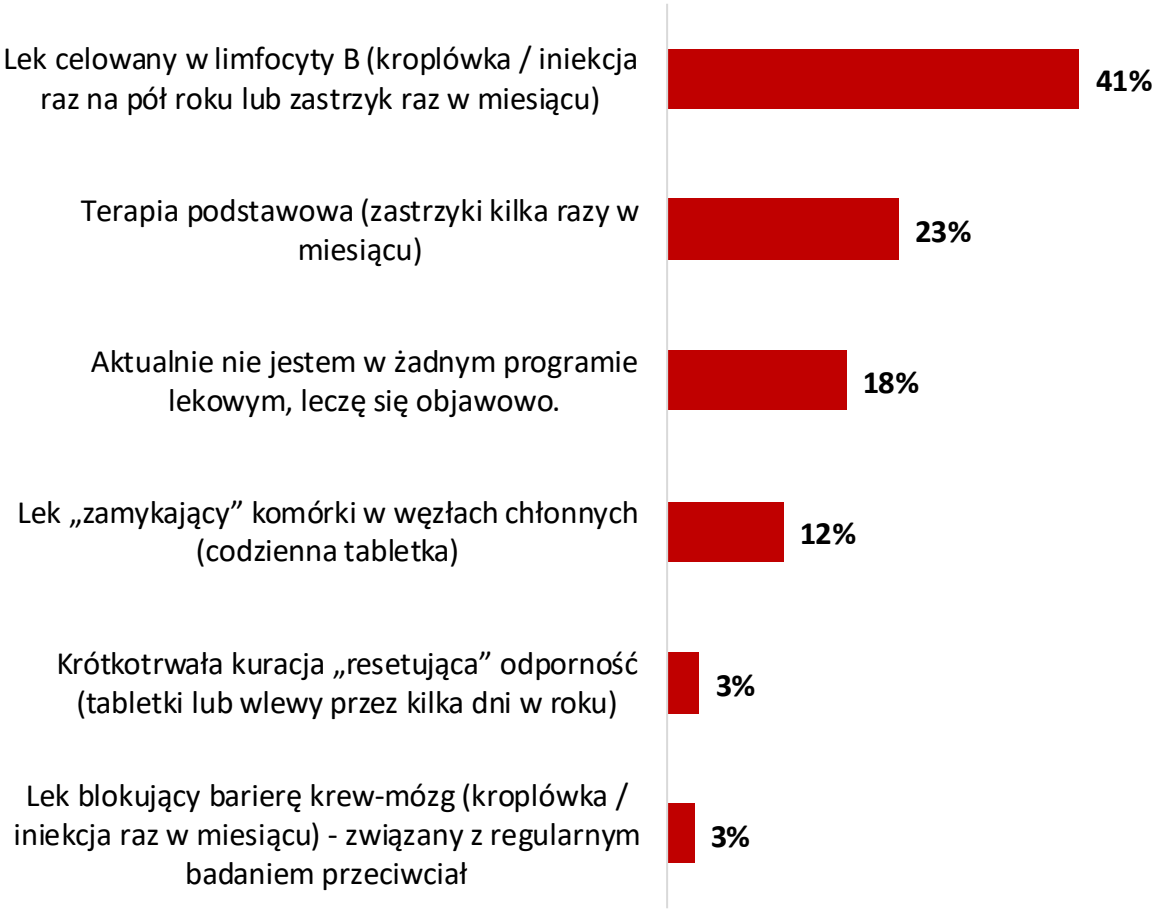

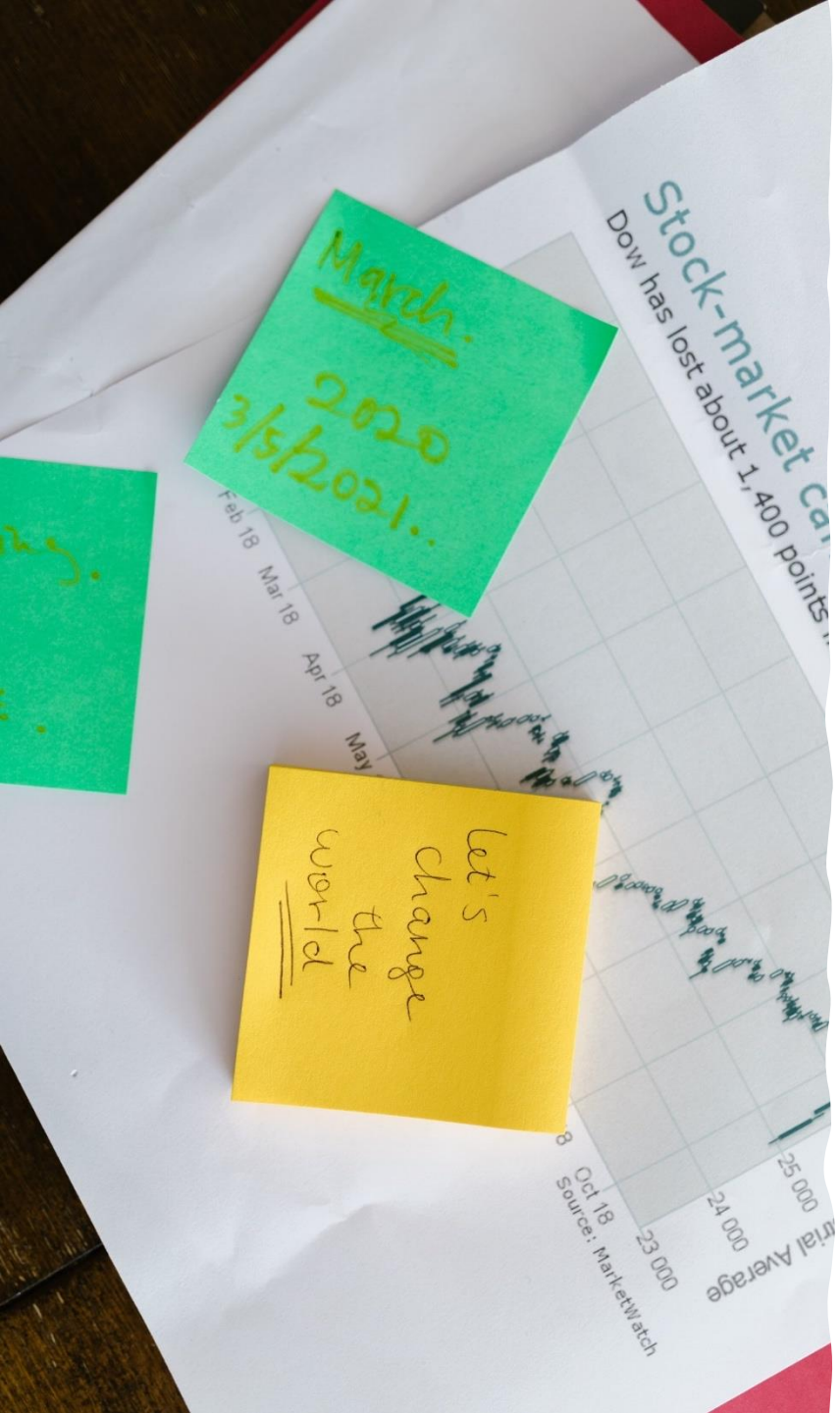

PODSUMOWANIE NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW

Rodzicielstwo jako element normalnego życia

1. **SM nie przekreśla planów rodzinnych.** Dla wielu osób z SM związek, rodzina i posiadanie dzieci pozostają ważną częścią normalnego życia. Diagnoza zwiększa ostrożność i potrzebę planowania, ale najczęściej nie oznacza automatycznej rezygnacji z rodzicielstwa.

2. **Akceptacja rodzicielstwa osób z SM jest bardzo wysoka.** Badani w zdecydowanej większości uznają, że osoby z SM mają takie samo prawo do posiadania dzieci jak inni. Oznacza to, że główną barierą nie jest dziś społeczna akceptacja, lecz raczej wiedza na temat ciąży w SM i poczucie bezpieczeństwa.

3. **Choroba wpływa jednak na decyzje części osób.** U niewielkiej części respondentów diagnoza zmieniła wcześniejsze plany prokreacyjne. Za takimi decyzjami stoją przede wszystkim obawy o przyszły stan zdrowia, możliwość opieki nad dzieckiem oraz dobro całej rodziny.

Rodzicielstwo z SM jest zwykle decyzją świadomą i planowaną

4 **Decyzja o dziecku po diagnozie jest najczęściej dobrze przemyślana.** Ciąże po rozpoznaniu SM są zazwyczaj planowane i podejmowane w okresie względnej stabilizacji choroby. Pokazuje to, że rodzicielstwo po diagnozie rzadko jest decyzją przypadkową.

5 **Plany rodzinne wpływają na leczenie.** Kwestia przyszłej ciąży często pojawia się już na etapie podejmowania decyzji terapeutycznych – przy wyborze leczenia, zmianie terapii lub rozważaniu momentu jej rozpoczęcia.

6 **Kluczowe znaczenie ma poczucie bezpieczeństwa.** Decyzję o rodzicielstwie ułatwiają takie czynniki jak stabilny przebieg choroby, odpowiednio dobrane leczenie oraz wsparcie partnera, rodziny i lekarza.

Największe potrzeby dotyczą wiedzy i rozmowy z lekarzem

7

Pacjenci chcą wiedzieć więcej. Choć wielu badanych dobrze ocenia swoją ogólną wiedzę o SM, nadal bardzo silna jest potrzeba większej ilości informacji. Szczególnie dotyczy to tematów związanych z ciążą, leczeniem i okresem po porodzie.

8

Neurolog pozostaje najważniejszym autorytetem. To właśnie neurolog jest podstawowym źródłem informacji i największego zaufania w sprawach dotyczących nie tylko SM, ale też ciąży i rodzicielstwa. Znacznie słabiej oceniane są kompetencje innych lekarzy w tym obszarze.

9

Temat rodzicielstwa nadal zbyt rzadko pojawia się w gabinecie. Wielu pacjentów nigdy nie rozmawiało z lekarzem o ciąży i posiadaniu dzieci przy SM, a jeśli taka rozmowa się odbywa, częściej inicjuje ją sam pacjent. Wskazuje to na potrzebę regularnego powracania przez lekarza do tego tematu na różnych etapach życia z chorobą.

Największe obawy dotyczą okresu po porodzie i codziennego funkcjonowania (1/4)

10 **Największym lękiem nie jest sama ciąża, lecz to, co może wydarzyć się później.** Obawy koncentrują się przede wszystkim wokół ryzyka rzutu, pogorszenia sprawności, braku sił oraz możliwości zapewnienia dziecku odpowiedniej opieki w razie pogorszenia zdrowia.

11 **Silne jest wsparcie bliskich, słabsze – zaplecze profesjonalne.** Kobiety czują się stosunkowo dobrze przygotowane dzięki wsparciu partnera i rodziny, ale mają mniejszą orientację w tym, gdzie szukać formalnej, profesjonalnej pomocy, gdyby była potrzebna.

12 **Najważniejszy wniosek dla działań edukacyjnych jest praktyczny.** Komunikacja nie powinna kończyć się na przekazie, że z SM można mieć dzieci. Potrzebne są konkretne wskazówki: jak planować ciążę, jak rozmawiać o leczeniu, jak przygotować okres po porodzie, jak zabezpieczyć opiekę nad dzieckiem, ale także, gdzie i jakie są zagrożenia.

WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

Wiedza, źródła informacji, wsparcie

WIEDZA O SM – OCENA POZIOMU vs. CHĘĆ ZWIĘKSZENIA WŁASNEJ WIEDZY

Jak oceniasz swoją wiedzę na temat SM?
N=379

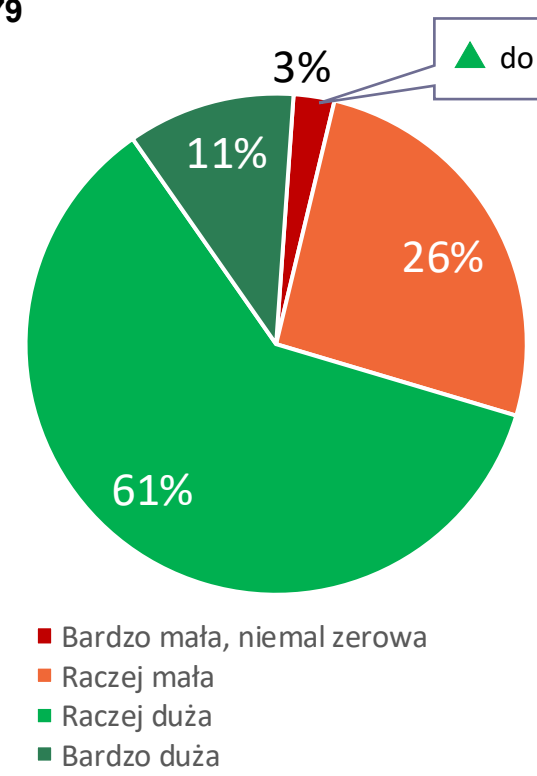

Blisko 3/4 badanych (72%) ocenia swoją wiedzę o SM jako raczej lub bardzo dużą, natomiast jako małą, niemal zerową tylko 3%.

Jednak **osoby do roku po diagnozie** istotnie częściej niż pozostali **oceniają swoją wiedzę na temat SM jako małą, niemal zerową** (16%), co pokazuje, że początkowy okres po rozpoznaniu choroby jest momentem szczególnie dużego deficytu informacji.

Czy chciałbyś mieć większą wiedzę na temat SM, tego jak żyć z tą chorobą, co możesz robić, a czego nie itp.?
N=379

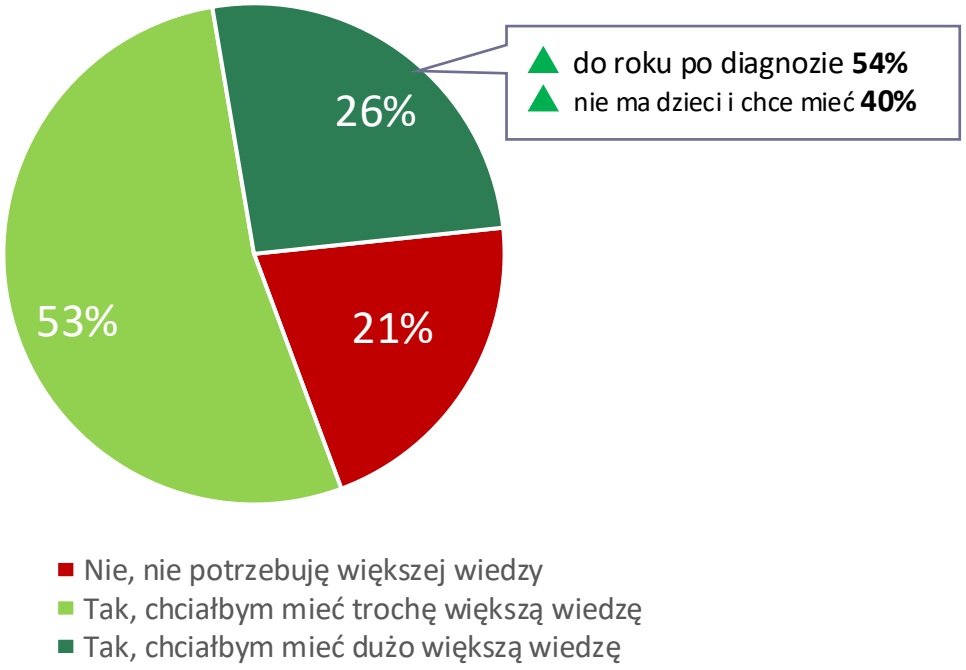

Mimo relatywnie wysokiej oceny własnej wiedzy o SM, potrzeba dalszego jej pogłębiania pozostaje bardzo duża – aż 79% badanych chciałoby wiedzieć więcej o chorobie i życiu z nią (53% trochę więcej, a 26% dużo więcej).

Dużo większą wiedzę istotnie częściej chciałyby mieć osoby do roku po rozpoznaniu SM (54%) oraz bezdzietne, ale chcące mieć dzieci (40%). To pokazuje, że właśnie wiedza na temat ciąży i rodzicielstwa w SM może być ważna dla wielu pacjentów.

ŹRÓDŁA INFORMACJI NA TEMAT DOSTĘPNYCH TERAPII I SPOSOBÓW LECZENIA SM

Skąd czerpiesz informacje na temat dostępnych terapii / sposobów leczenia stwardnienia rozsianego?
N=379

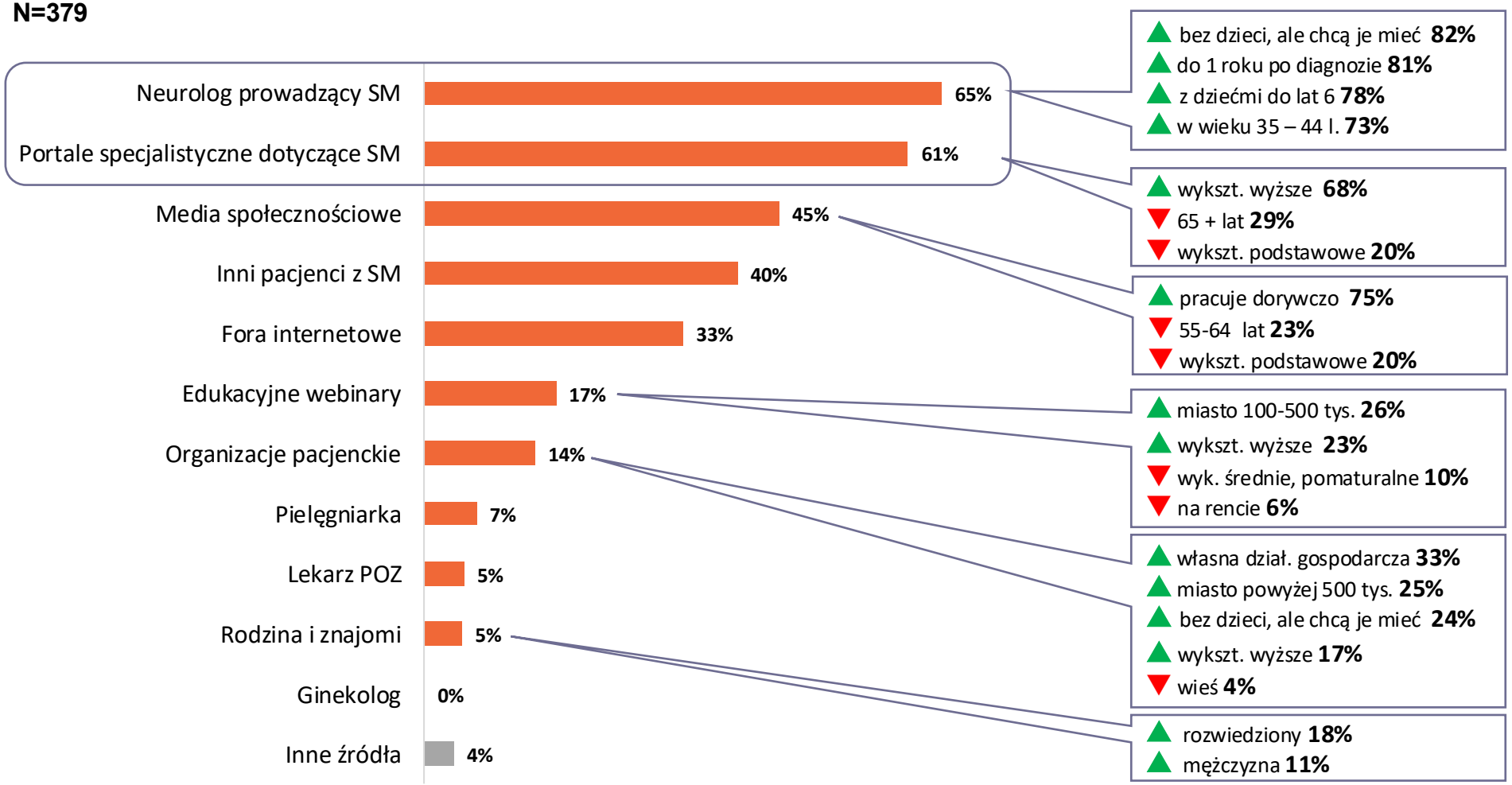

Najważniejszym źródłem informacji o dostępnych terapiach jest **neurolog prowadzący SM** (65%), a niewiele rzadziej badani korzystają z **portali specjalistycznych** (61%).

Kolejne miejsca zajmują **media społecznościowe** (45%), **inni pacjenci z SM** (40%) i **fora internetowe** (33%).

Webinary wymienia 17%, a **organizacje pacjenckie** 15%.

Relatywnie **rzadko źródłem wiedzy jest pielęgniarka (7%) i lekarz POZ (5%), a ginekolog praktycznie nie pełni tej roli.**

Maison & PARTNERS

ZAUFANIE DO ŹRÓDEŁ INFORMACJI NA TEMAT SM

W jakim stopniu ufasz informacjom dotyczącym SM i rodzicielstwa pochodzącym z następujących źródeł?
N=379

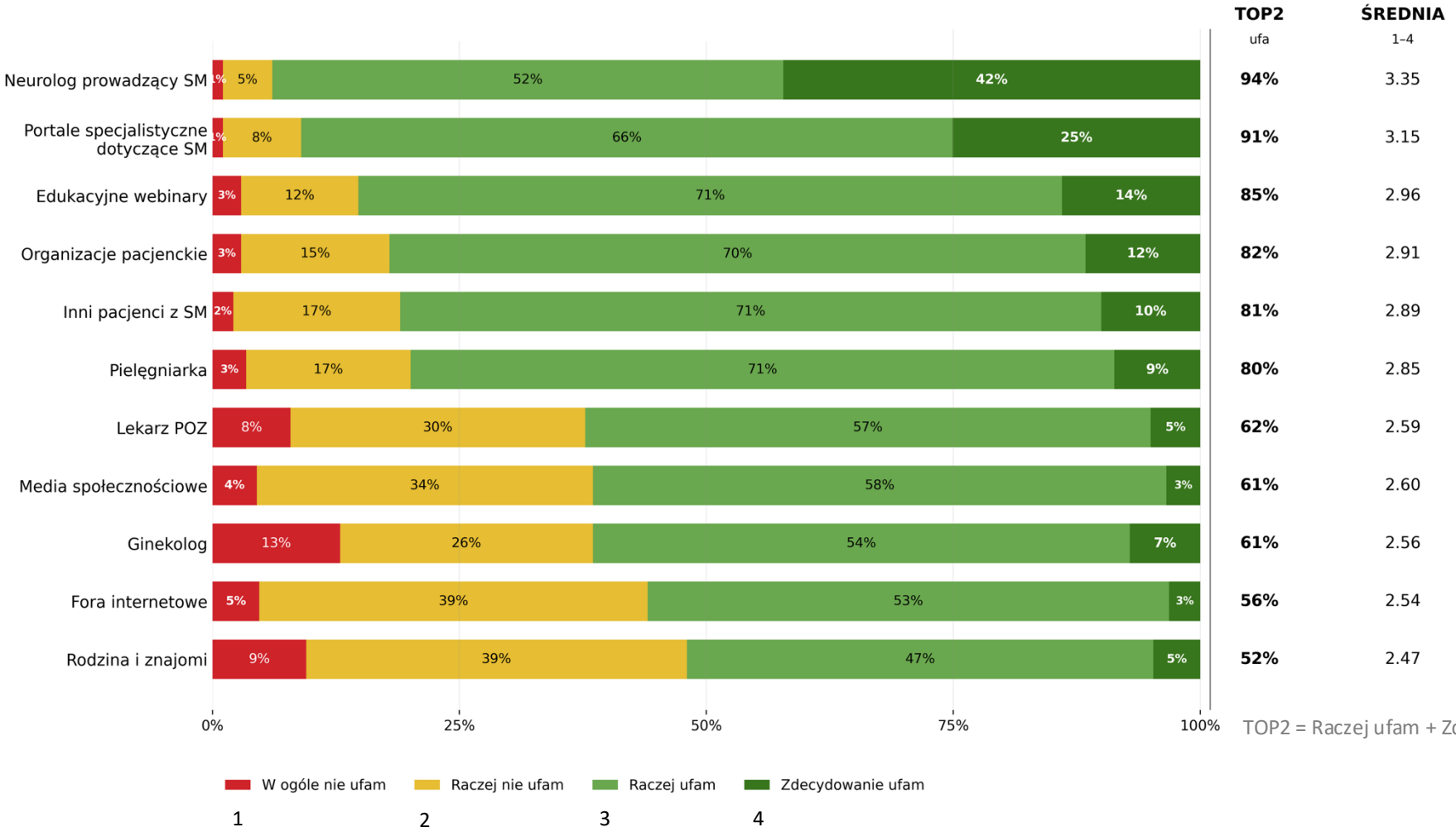

TOP2 = Raczej ufam + Zdecydowanie ufam

Największym zaufaniem badani darzą **neurologa prowadzącego** SM (94% Top2), a także **portale specjalistyczne** dotyczące SM (91%) i **webinary edukacyjne** (85%).

Umiarkowanym poziomem zaufania cieszą się m.in. **lekarz POZ**, **media społecznościowe** i **ginekolog** (ok. 61–62% Top2).

Najmniej wiarygodne źródła to **rodzina i znajomi** (52%) oraz **fora internetowe** (56%), co pokazuje **wyraźną przewagę źródeł eksperckich nad nieformalnymi**.

OCENA POSIADANEJ PRZEZ LEKARZY WIEDZY NA TEMAT SM

Jak oceniasz wiedzę lekarzy różnych specjalizacji na temat SM?
N=379

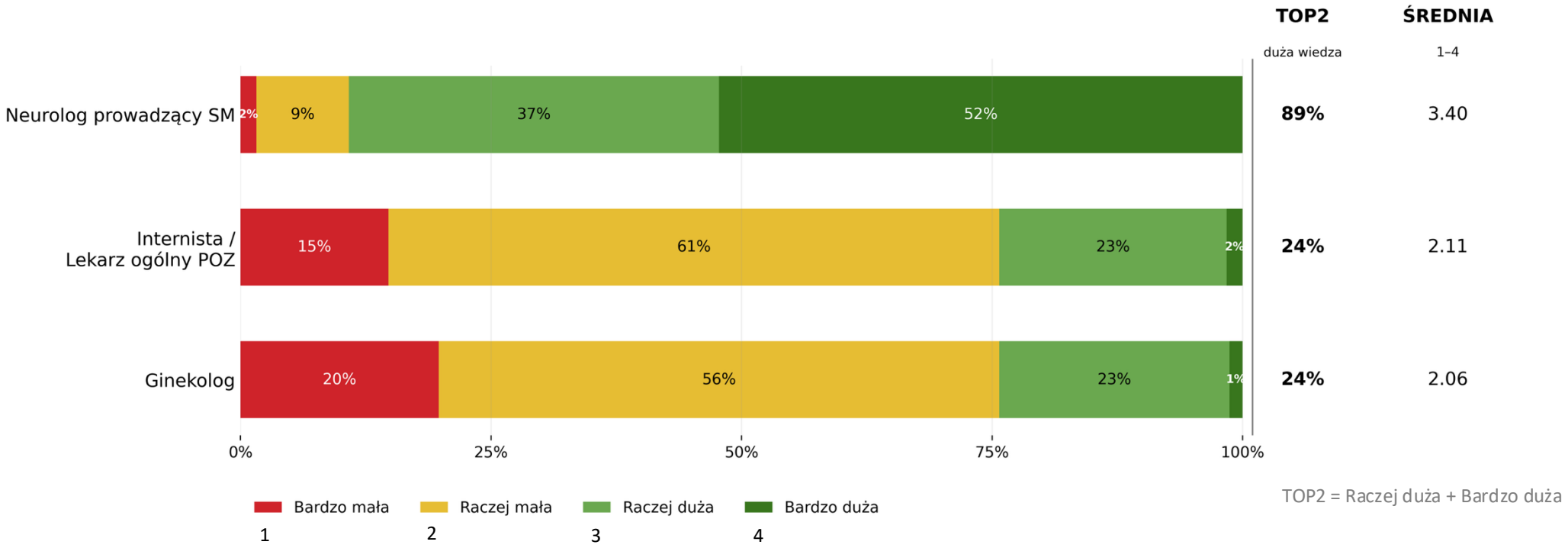

TOP2 = Raczej duża + Bardzo duża

Badani **zdecydowanie najwyżej oceniają wiedzę neurologa prowadzącego SM** – aż 89% respondentów uważa ją za raczej dużą lub bardzo dużą, a średnia ocena wynosi 3,40. Wyraźnie **słabiej postrzegana jest wiedza lekarza POZ i ginekologa** – w obu przypadkach tylko ¼ badanych przypisuje im dużą wiedzę na temat SM, natomiast większość postrzega ich wiedzę jako raczej lub bardzo małą.

Wyniki wskazują na silne zróżnicowanie postrzeganych kompetencji lekarzy zależnie od specjalizacji.

OCENA ZMIANY POZIOMU WIEDZY LEKARZY

Czy twoim zdaniem obecna wiedza lekarzy na temat SM jest większa czy mniejsza niż w latach ubiegłych?
N=379

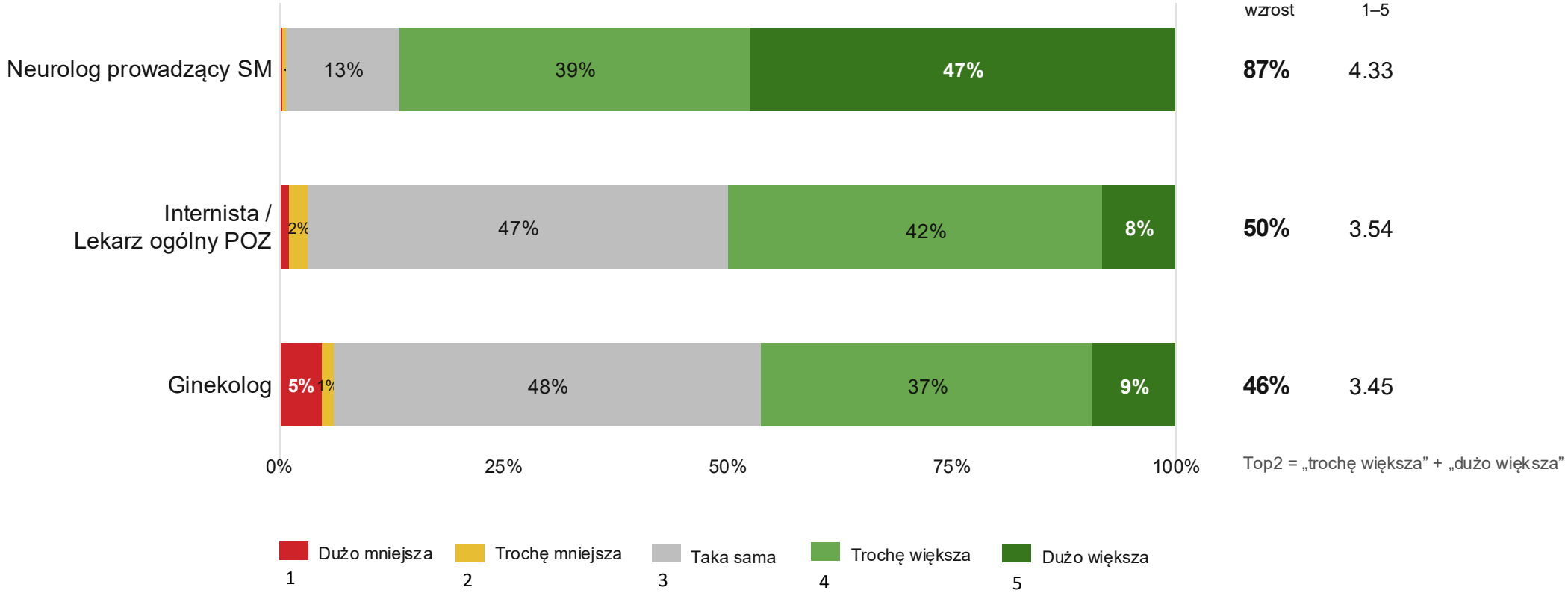

Respondenci uważają, że wiedza lekarzy na temat SM jest obecnie większa niż w ubiegłych latach. **Najwyraźniejszy wzrost wiedzy badani dostrzegają w przypadku neurologa prowadzącego leczenie SM** – 87% uważa, że obecnie jego wiedza jest większa niż w przeszłości. Znacznie rzadziej poprawę dostrzegają w przypadku lekarza POZ (50%) i ginekologa (46%). Jednocześnie niemal połowa badanych jest zdania, że poziom wiedzy lekarzy tych dwóch specjalizacji nie zmienił się, a tylko bardzo mała, że się zmniejszył.

ISTOTNE WSPARCIE DLA OSÓB Z SM

Co twoim zdaniem daje największe wsparcie osobom z SM?
N=379

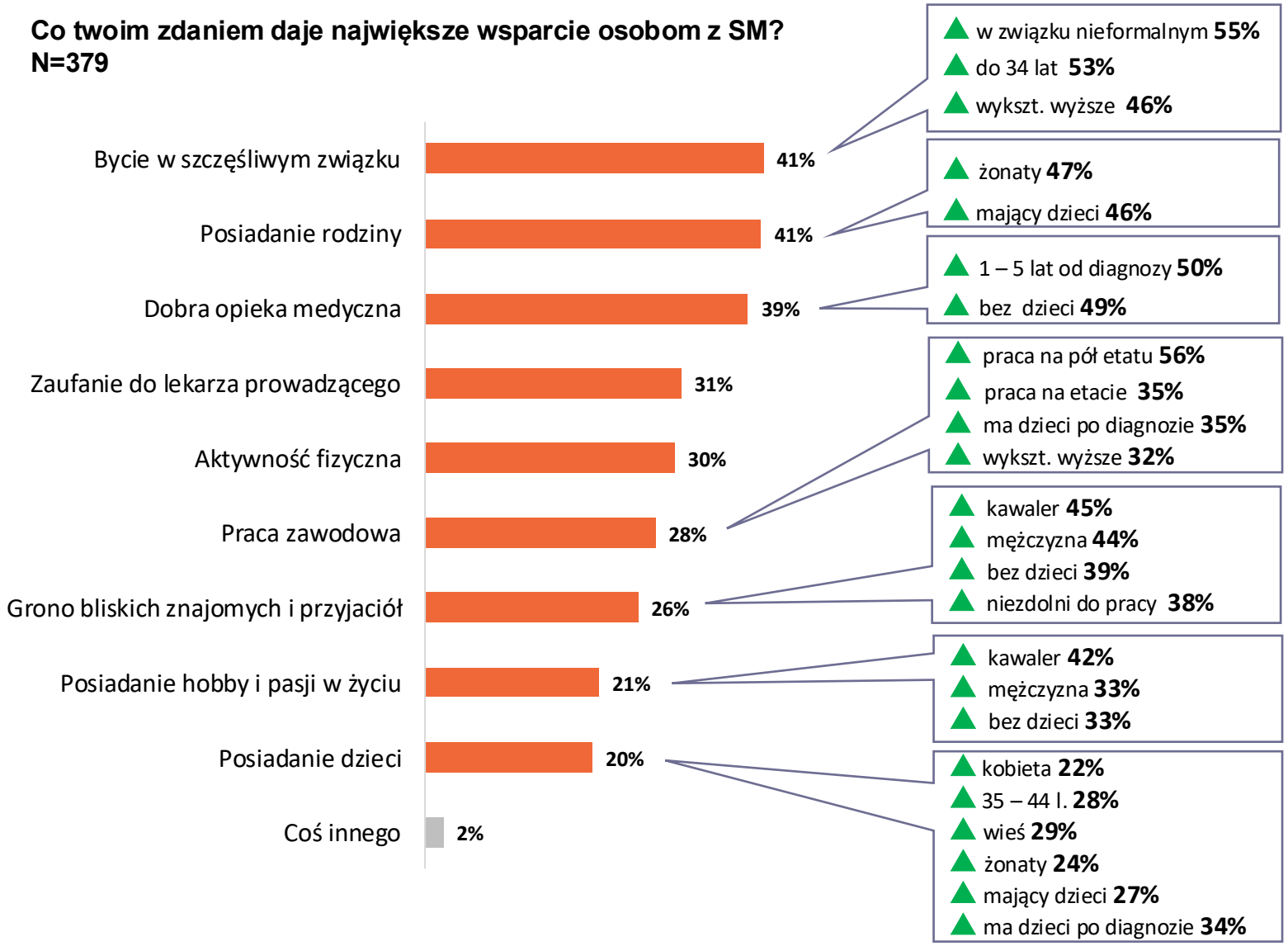

Wsparcie osób z SM ma przede wszystkim **wymiar relacyjny** – najczęściej wskazywane są **szczęśliwy związek i rodzina**, a zaraz za nimi **dobra opieka medyczna.**

Znaczenie poszczególnych źródeł wsparcia zmienia się jednak zależnie od sytuacji życiowej chorego. **Związek** jest szczególnie ważny dla osób młodszych i pozostających w relacjach nieformalnych, a **rodzina** – dla osób mających dzieci i pozostających w małżeństwie.

W pierwszych latach po diagnozie większego znaczenia nabiera dobra opieka medyczna, natomiast praca zawodowa, znajomi, hobby i pasje częściej pełnią ważną funkcję dla mężczyzn i osób bez rodzin.

Wyniki pokazują więc, że nie istnieje jeden uniwersalny rodzaj wsparcia – jego znaczenie zależy zarówno od etapu choroby, jak i sytuacji rodzinnej oraz zawodowej osoby z SM.

Maison & PARTNERS

CONSUMER SCIENCE APPLIED

Opinie na temat posiadania dzieci przez osoby z SM

(opinie ogółu badanych)

POZIOM WIEDZY NA TEMAT RODZICIELSTWA Z SM

Jak oceniasz swoją wiedzę na temat aspektów związanych z ciążą i posiadaniem dzieci przez osobę z SM?
N=379

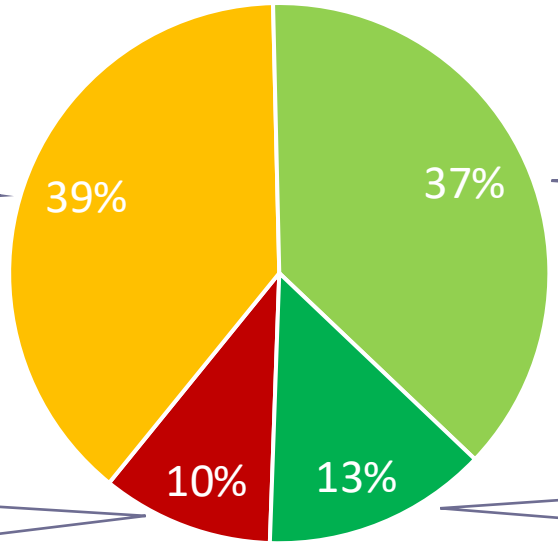

- ▲ z diagnozą do 1 roku **59%**
- ▲ z dziećmi sprzed diagnozy **50%**
- ▲ z dziećmi w wieku 18 + l. **50%**
- ▲ niezdolni do pracy **49%**
- ▲ bez dzieci **49%**
- ▼ z dziećmi w wieku do 6 l. **20%**
- ▼ mający dzieci po diagnozie **18%**

- ▲ wykszt. podstawowe **33%**
- ▲ na emeryturze **32%**
- ▲ mężczyźni **29%**
- ▲ 65 + lat **29%**
- ▲ z dziećmi sprzed diagnozy **18%**
- ▲ z dziećmi w wieku 18+ **16%**
- ▼ wyk. wyższe **7%**
- ▼ kobiety **8%**
- ▼ mający dzieci po diagnozie **2%**

- ▲ mający dzieci po diagnozie **52%**
- ▲ z dziećmi w wieku do 6 l. **48%**
- ▼ z dziećmi w wieku 18+ **27%**
- ▼ z dziećmi sprzed diagnozy **26%**
- ▼ z diagnozą do 1 roku **19%**
- ▼ wykszt. podstawowe **13%**
- ▼ własna działalność gosp. **13%**

- ▲ własna działalność gosp. **29%**
- ▲ z dziećmi po diagnozie **28%**
- ▲ z dziećmi w wieku do 6 l. **27%**
- ▲ z dziećmi w wieku 7-18 l. **21%**
- ▼ z dziećmi w wieku 18+ **7%**
- ▼ z dziećmi sprzed diagnozy **7%**
- ▼ bez dzieci **5%**
- ▼ z diagnozą do 1 roku **3%**
- ▼ w wieku 55-64 l. **3%**
- ▼ nie mają dzieci, ale chcą **2%**

Pod względem wiedzy na temat ciąży i posiadania dzieci przez osoby z SM dzielą się niemal po połowie – 51% ocenia swoją wiedzę jako raczej lub bardzo dużą, a 49% jako małą lub niemal zerową. Wyraźnie widać, że **większą wiedzę mają osoby, których temat rodzicielstwa z SM dotyczy bezpośrednio** – przede wszystkim osoby mające dzieci po diagnozie oraz rodzice młodszych dzieci. Z kolei niższą wiedzę częściej deklarują osoby starsze, mające dzieci sprzed diagnozy lub dorosłe, a także osoby krótko po diagnozie. Wyniki sugerują więc, że **poziom wiedzy jest silnie związany z aktualnością i osobistym znaczeniem tematu rodzicielstwa.**

RODZICIELSTWO Z SM – POSTAWY I OGÓLNE PRZEKONANIA

Ocena stwierdzeń dotyczących prawa do rodzicielstwa, ciąży, porodu i karmienia piersią

Top2 = „raczej TAK" + „zdecydowanie TAK"

Powiedz, na ile zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami na temat posiadania dzieci przez osoby chore na SM.

N=379

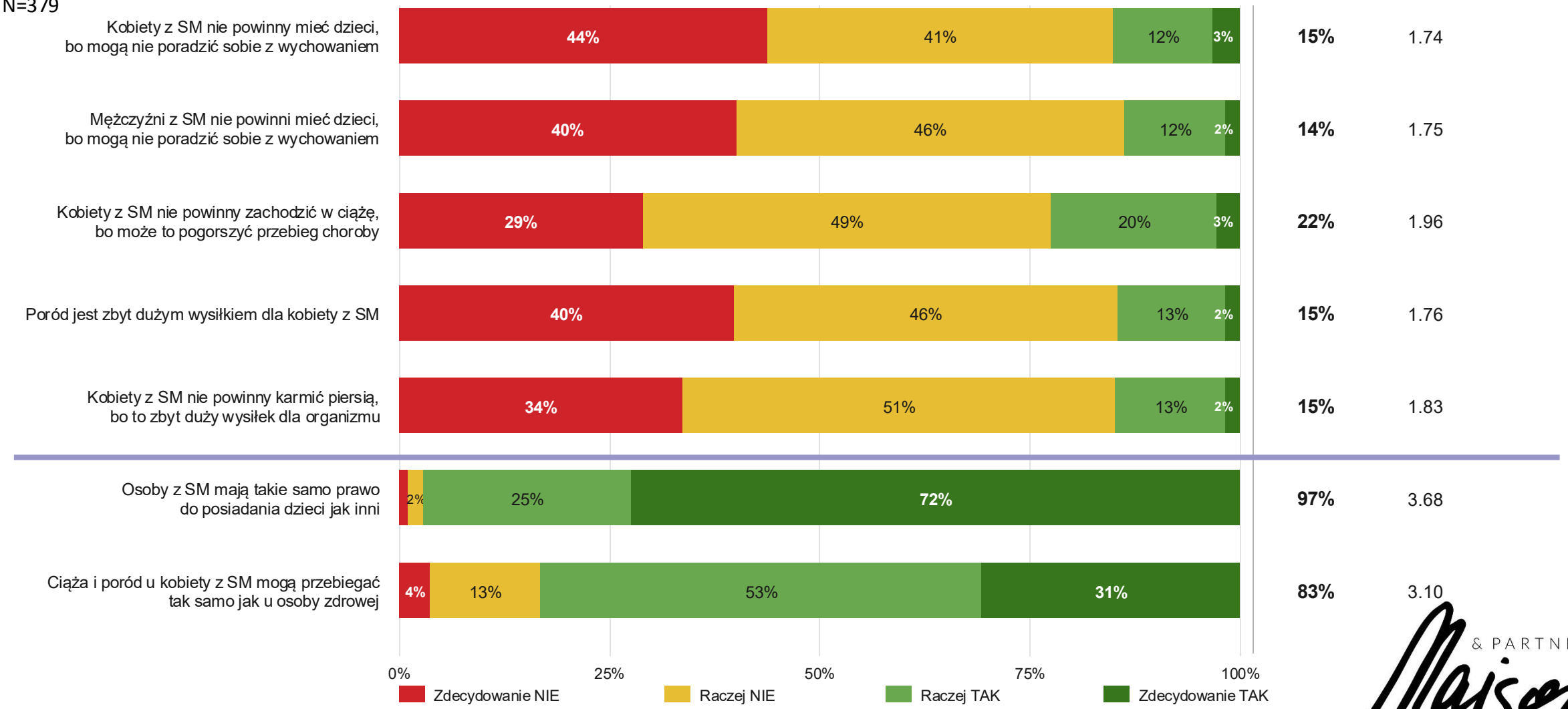

RODZICIELSTWO Z SM – PRZEKONANIA MEDYCZNE I NA TEMAT FARMAKOTERAPII

Ocena stwierdzeń dotyczących leczenia, płodności, leków i ryzyka związanego z ciążą

Top2 = „raczej TAK" + „zdecydowanie TAK"

Powiedz, na ile zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami na temat posiadania dzieci przez osoby chore na SM.
N=379

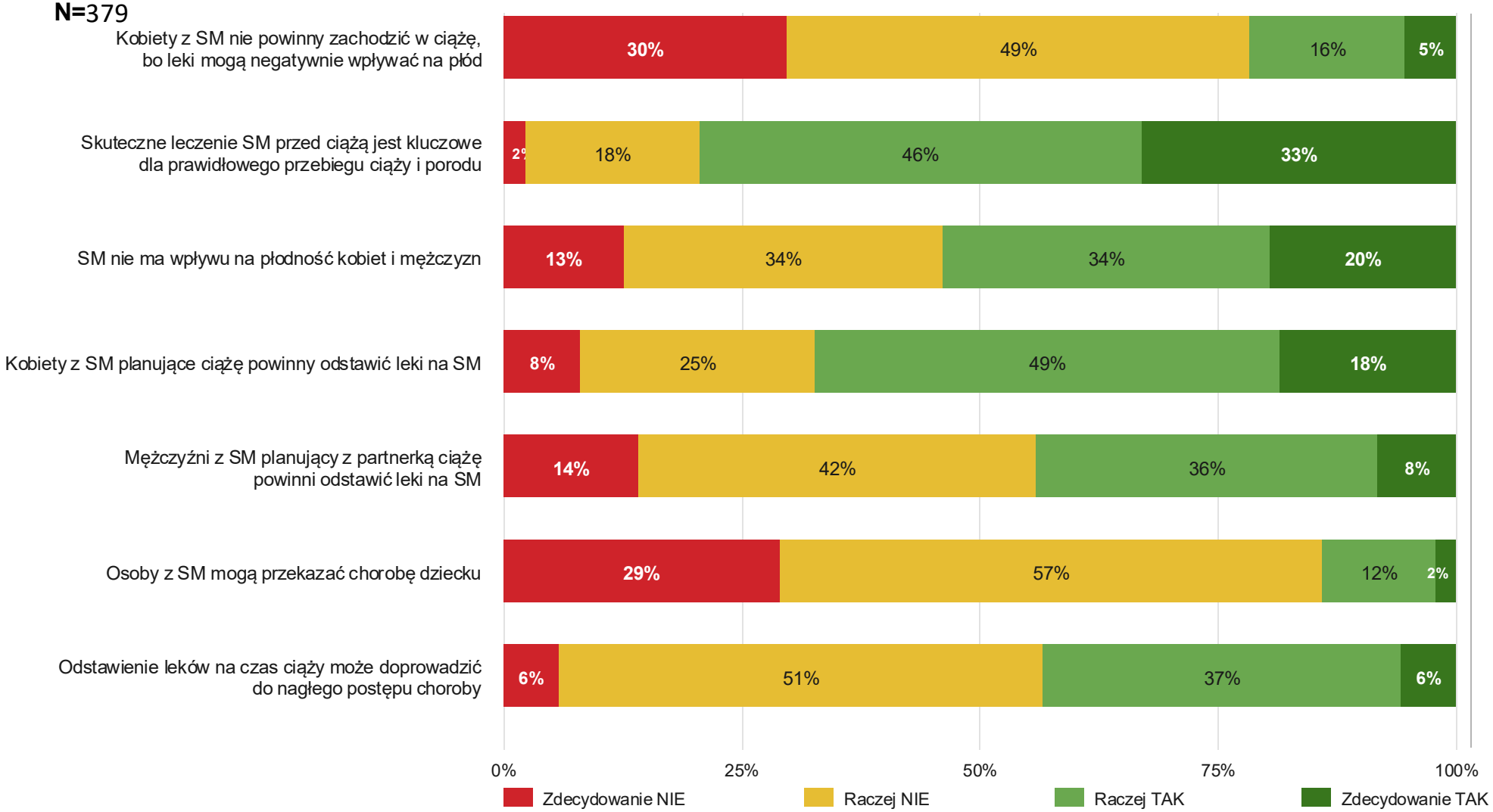

	TOP2 TAK	ŚREDNIA 1=4
Kobiety z SM nie powinny zachodzić w ciążę, bo leki mogą negatywnie wpływać na płód	22%	1.97
Skuteczne leczenie SM przed ciążą jest kluczowe dla prawidłowego przebiegu ciąży i porodu	79%	3.10
SM nie ma wpływu na płodność kobiet i mężczyzn	54%	2.61
Kobiety z SM planujące ciążę powinny odstawić leki na SM	67%	2.78
Mężczyźni z SM planujący z partnerką ciążę powinni odstawić leki na SM	44%	2.38
Osoby z SM mogą przekazać chorobę dziecku	14%	1.87
Odstawienie leków na czas ciąży może doprowadzić do nagłego postępu choroby	43%	2.43

RODZICIELSTWO Z SM – NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI

1. Silna akceptacja rodzicielstwa osób z SM

Niemal wszyscy badani (97%) zgadzają się, że osoby z SM mają takie samo prawo do posiadania dzieci jak inni. Jednocześnie zdecydowana większość odrzuca przekonania, że kobiety lub mężczyźni z SM nie powinni mieć dzieci z obawy przed przyszłymi trudnościami w opiece nad nimi (odpowiednio 85% i 86% odpowiedzi „nie"). Podobnie ponad 8 na 10 badanych nie zgadza się, że poród jest zbyt dużym wysiłkiem dla kobiety z SM lub że kobieta z SM nie powinna karmić piersią ze względu na obciążenie organizmu.

2. Większa niepewność w kwestiach medycznych

O ile ogólne postawy są bardzo jednoznaczne, o tyle odpowiedzi na bardziej specjalistyczne pytania są wyraźnie bardziej zróżnicowane i niejednoznaczne. Dotyczy to zwłaszcza płodności, wpływu leczenia na planowanie ciąży oraz konsekwencji odstawienia leków. Przykładowo 54% uważa, że SM nie wpływa na płodność kobiet i mężczyzn, a 46% się z tym nie zgadza. Podobnie 43% jest zdania, że konieczność odstawienia leków w ciąży może prowadzić do nagłego postępu choroby, podczas gdy 57% z tym się nie zgadza.

3. Leki i planowanie ciąży są najbardziej problematycznym obszarem

Największe różnice w odpowiedziach pojawiają się przy farmakoterapii. Aż 67% badanych uważa, że kobiety z SM planujące ciążę powinny odstawić leki, podczas gdy w odniesieniu do mężczyzn taki pogląd podziela 44%. Jednocześnie 78% nie zgadza się z ogólnym stwierdzeniem, że kobieta nie powinna zachodzić w ciążę z powodu potencjalnego negatywnego wpływu leków na płód. To pokazuje, że wiedza o leczeniu w kontekście ciąży jest mniej uporządkowana i może opierać się na uproszczonych regułach typu „ciąża = odstawienie leków".

Wyniki pokazują wyraźne rozdzielenie dwóch obszarów: badani mają dość jednoznaczne, akceptujące postawy wobec samego prawa osób z SM do rodzicielstwa, natomiast znacznie większa niepewność pojawia się przy bardziej specjalistycznych kwestiach medycznych i farmakologicznych.

OPINIE NA TEMAT POZIOMU WIEDZY LEKARZY NA TEMAT RODZICIELSTWA Z SM

Jaka jest twoja opinia na temat wiedzy lekarzy różnych specjalizacji na temat ciąży i posiadania dzieci przez osoby z SM?
N=379

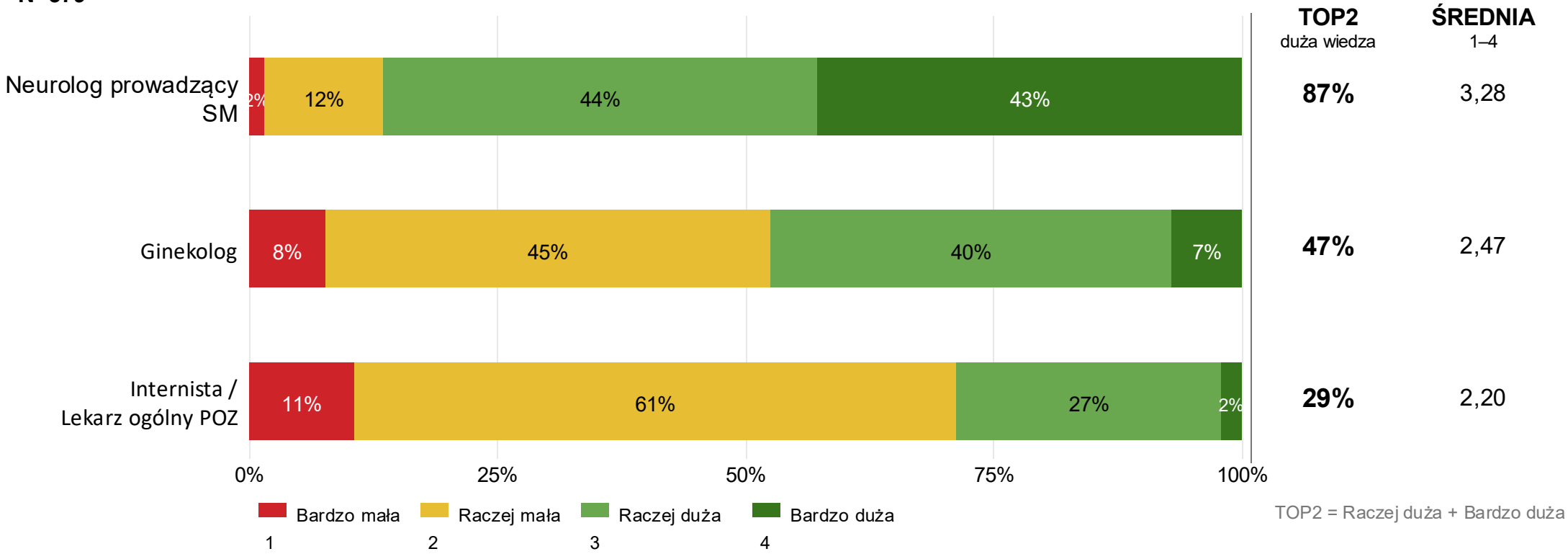

Badani **zdecydowanie najwyżej oceniają wiedzę neurologa prowadzącego SM na temat rodzicielstwa osób z SM** – 87% respondentów uważa ją za raczej dużą lub bardzo dużą, a średnia ocena wynosi 3,28. **Wyraźnie słabiej oceniana jest wiedza ginekologów** – 47% badanych przypisuje im dużą wiedzę (średnia 2,47). **Najniżej oceniana jest wiedza lekarzy POZ / internistów** – tylko 29% badanych uważa ją za dużą, podczas gdy 72% postrzega ją jako raczej lub bardzo małą (średnia 2,20).

Wyniki pokazują wyraźne zróżnicowanie postrzeganej wiedzy lekarzy zależnie od specjalizacji – neurolog prowadzący SM jest oceniany jako zdecydowanie najlepiej przygotowany do kwestii ciąży i posiadania dzieci przez osoby z SM. Obraz wyników jest bardzo spójny z odpowiedziami dotyczącymi **ogólnej wiedzy lekarzy na temat SM** (slajd 18), choć w tym przypadku wiedza ginekologów jest lepiej oceniana niż wiedza lekarza ogólnego.

CONSUMER SCIENCE APPLIED

Planowanie rodzicielstwa oraz postawy i doświadczenia związane z ciążą i posiadaniem dzieci przez osoby z SM

POSIADANIE DZIECI I PLANY DOTYCZĄCE RODZICIELSTWA

Które z poniższych stwierdzeń najlepiej odzwierciedla twoje podejście do posiadania dzieci?
N=379

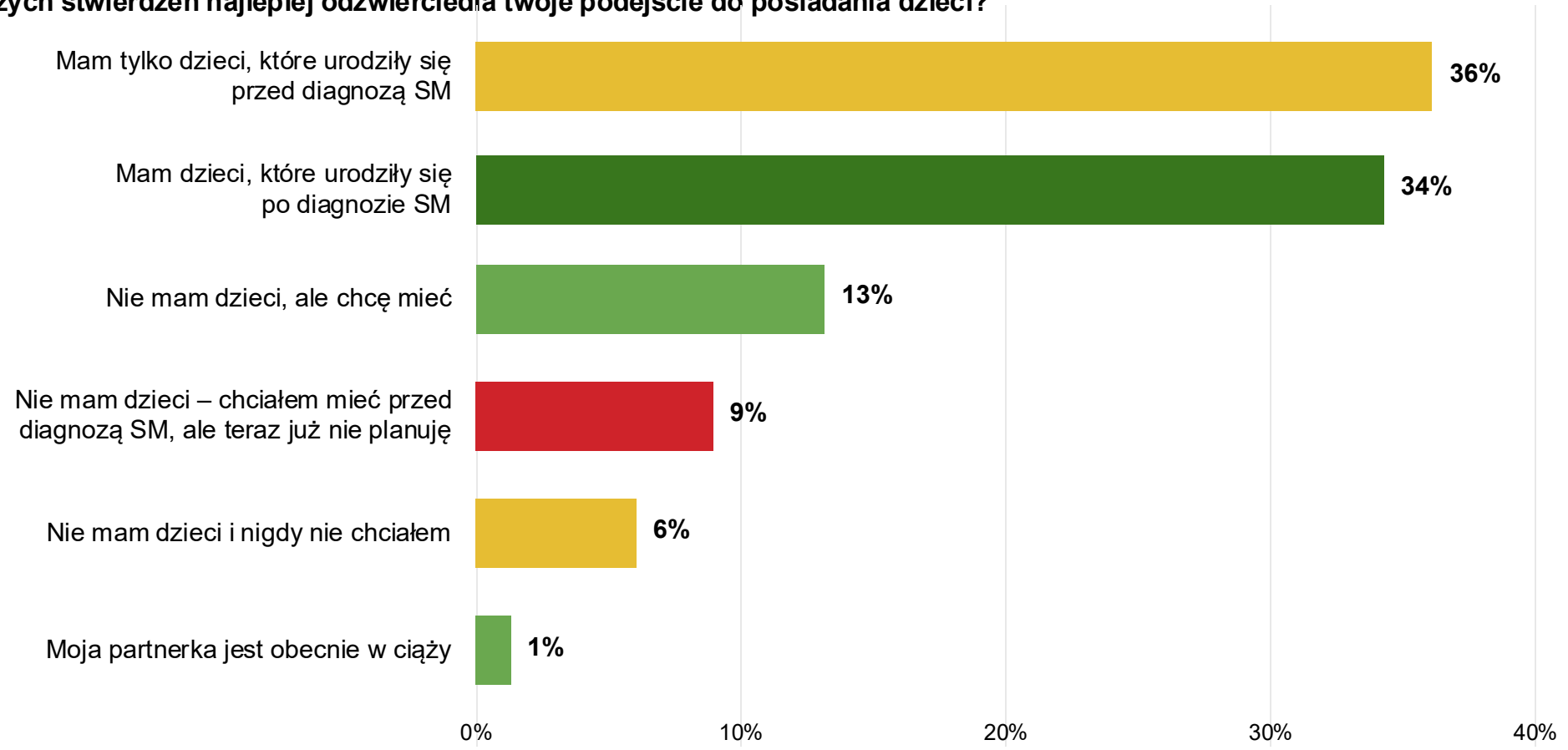

Największe grupy stanowią osoby, które mają dzieci wyłącznie urodzone przed diagnozą SM (36%) oraz te, które mają dzieci urodzone już po diagnozie (34%). **Łącznie ponad jedna trzecia badanych została rodzicami po rozpoznaniu SM**, co pokazuje, że diagnoza nie musi oznaczać rezygnacji z rodzicielstwa. Jednocześnie jest pewna grupa osób (9%), które przed diagnozą chciały mieć dzieci, ale **z tego zrezygnowały.**

PRZYCZYNY REZYGNACJI Z PLANÓW POSIADANIA DZIECI (PYTANIE OTWARTE)

Uwaga:
N=34 osoby

Dlaczego po diagnozie SM nie planujesz już posiadania dzieci?
(Dla osób, które na pytanie na poprzednim slajdzie opowiedziały: „Nie mam dzieci – chciałem mieć przed diagnozą SM, ale teraz już nie planuję")
N=34 wypowiedzi. Jedna wypowiedź mogła zostać przypisana do więcej niż jednej kategorii; łącznie 52 wskazania.

ILUSTRACJA WYPOWIEDZI - CYTATY

„Gdybym zachorowała dzisiaj, najprawdopodobniej zdecydowałabym się na macierzyństwo."

„Ponieważ jak się źle czuję to boję się kto będzie zajmował się tym małym człowiekiem."

„Bo jeśli przez chorobę nie jestem w stanie zapewnić potomstwu bezpieczeństwa i szczęśliwego dzieciństwa [...] to nie chcę ich na to skazywać."

Rezygnacja z planów rodzicielskich najczęściej wynika ze współwystępowania kilku czynników. Obok **wieku** szczególnie widać **obawy związane z przebiegiem SM i jego konsekwencjami dla dziecka**. Choroba wpływa więc na decyzję nie tylko przez lęk o własne zdrowie, ale także przez **poczucie odpowiedzialności** za zdrowie dziecka i przyszłe funkcjonowanie rodziny.

POWODY CHĘCI POSIADANIA DZIECI POMIMO DIAGNOZY SM (PYTANIE OTWARTE)

Co wpłynęło na decyzję o posiadaniu dzieci pomimo diagnozy SM?
(Dla osób, które na pytanie na slajdzie 30 odpowiedziały: „Mam dzieci, które urodziły się po diagnozie SM")

N=125 wypowiedzi. Jedna wypowiedź mogła zostać przypisana do więcej niż jednej kategorii; 2 odpowiedzi nie wnosiły treści do kodowania. Łącznie 182 wskazania

ILUSTRACJA WYPOWIEDZI – CYTATY

„Zawsze marzyłam o pełnej rodzinie. Więc choroba mi tego nie zabrała."

„Dla mnie SM nie jest powodem żeby porzucać marzenia."

„Genialne podejście lekarza prowadzącego, który wytłumaczył mi wszystko co dotyczy planowania dzieci podczas leczenia."

Najsilniejszym motorem decyzji o rodzicielstwie jest samo **pragnienie posiadania dziecka i rodziny**. Diagnoza SM często nie zmienia wcześniejszych planów – część badanych podkreśla, że choroba nie powinna odbierać normalnego życia ani realizacji ważnych marzeń. Decyzja o posiadaniu dzieci jest dodatkowo wzmacniana stabilnym przebiegiem choroby, przekonaniem o możliwości bezpiecznego leczenia, a także wiedzą i wsparciem lekarza oraz partnera i rodziny.

OBAWY ZWIĄZANE Z RODZICIELSTWEM, CIĄŻĄ I PORODEM PRZY SM (PYTANIE OTWARTE)

Jakie były największe obawy związane z rodzicielstwem, ciążą i porodem w kontekście SM?
(Dla osób, które na pytanie na slajdzie 30 odpowiedziały: „Mam dzieci, które urodziły się po diagnozie SM")
N=143 wypowiedzi. Jedna wypowiedź mogła zostać przypisana do więcej niż jednej kategorii; odpowiedzi typu „brak obaw" pokazano jako osobną kategorię.

ILUSTRACJA WYPOWIEDZI – CYTATY

„Że dostanę rzut po porodzie, który posadzi mnie na wózku, że nie poradzę sobie z macierzyństwem…"

„Największą obawą było to, że ja szybciej przestanę chodzić niż syn zacznie."

„Czy wystarczy mi sił na opiekę nad dziećmi."

Obawy koncentrują się przede wszystkim na **ryzyku rzutu i pogorszenia stanu zdrowia** – szczególnie w okresie po porodzie – oraz na konsekwencjach tego pogorszenia dla **codziennej opieki nad dzieckiem**. Lęk o zdrowie dziecka i dziedziczenie SM pojawia się wyraźnie rzadziej, podobnie jak obawy dotyczące samego porodu czy leczenia. Jednocześnie część badanych deklaruje, że nie miała istotnych obaw związanych z ciążą i rodzicielstwem.

ROZMOWY Z LEKARZEM NA TEMAT CIĄŻY I RODZICIELSTWA

Czy kiedykolwiek rozmawiałeś z lekarzem na temat możliwości i zagrożeń związanych z ciążą i posiadaniem dzieci przez osoby z SM?
N=379

53%
badanych rozmawiało z lekarzem o rodzicielstwie

64%
tych rozmów zostało zainicjowanych przez pacjenta

Vs.

36%
tych rozmów zostało zainicjowanych przez lekarza

Niemal połowa badanych (46%) nigdy nie rozmawiała z lekarzem o ciąży i posiadaniu dzieci w kontekście SM. **Jeżeli rozmowa się odbyła, znacznie częściej inicjował ją pacjent niż lekarz** – odpowiednio 64% i 36% tych rozmów. Wynik wskazuje więc nie tylko na lukę informacyjną, ale także na relatywnie niską proaktywność lekarzy w podejmowaniu tego tematu.

CONSUMER SCIENCE APPLIED

Planowanie rodzicielstwa – wsparcie lekarzy

ROZMOWY Z LEKARZEM NA TEMAT CIĄŻY I RODZICIELSTWA – RZECZYWISTY MOMENT PIERWSZEJ ROZMOWY

Kiedy odbyła się pierwsza rozmowa na temat planowania rodziny?
N=203, Osoby, które kiedykolwiek rozmawiały z lekarzem na temat możliwości i zagrożeń związanych z ciążą i posiadaniem dzieci przez osoby z SM.

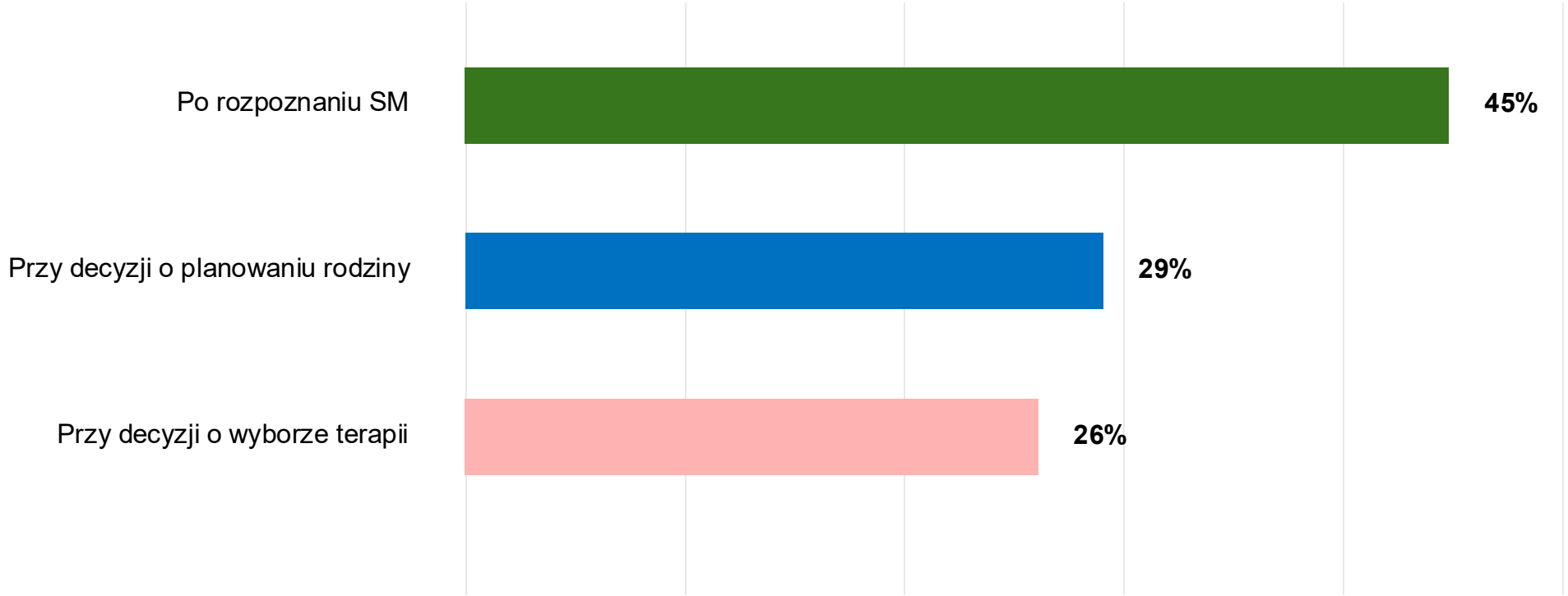

Pierwsza rozmowa najczęściej odbywała się **bezpośrednio po rozpoznaniu SM** (45%). Znacznie rzadziej temat pojawiał się dopiero **przy planowaniu rodziny (29%) lub przy wyborze terapii (26%).** Oznacza to, że w praktyce moment diagnozy jest najczęstszym punktem wejścia do rozmowy o przyszłym rodzicielstwie.

ROZMOWY Z LEKARZEM NA TEMAT CIĄŻY I RODZICIELSTWA – OPTYMALNY MOMENT PIERWSZEJ ROZMOWY

Kiedy według Ciebie jest optymalny moment na rozmowę o planowaniu rodzicielstwa?
N=379

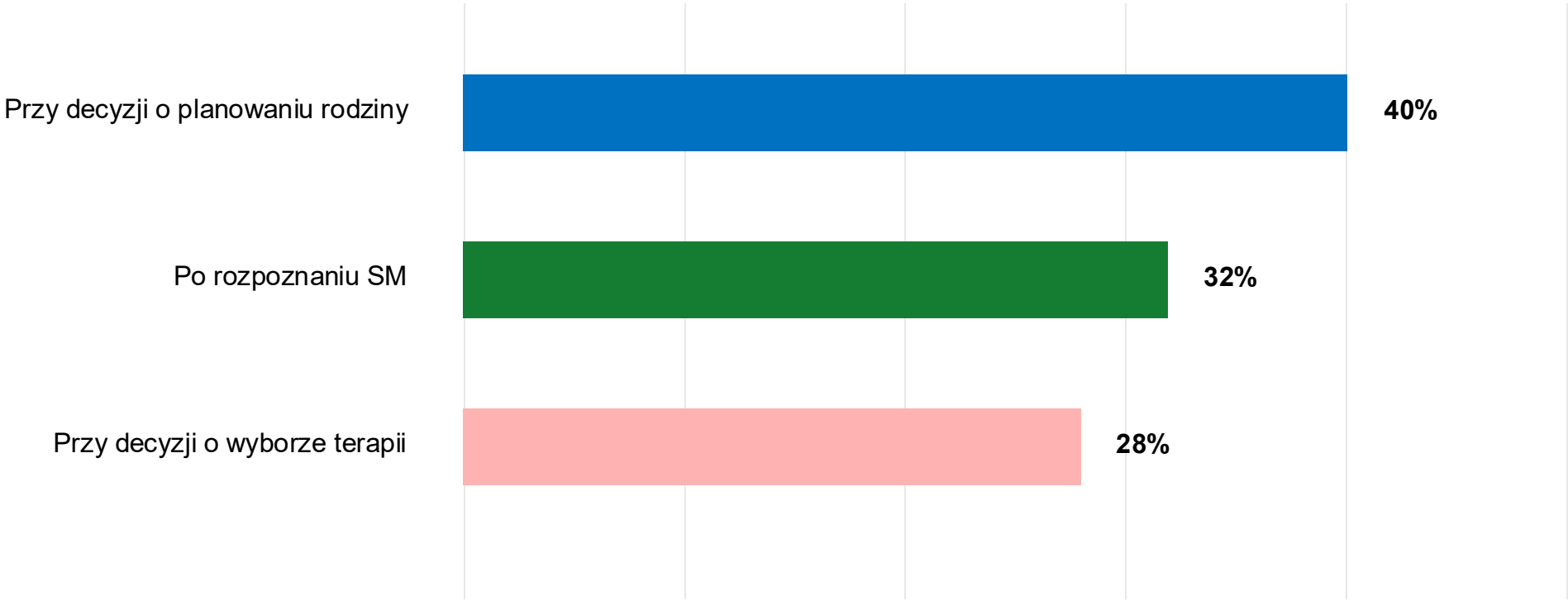

Badani najczęściej wskazują, że optymalnym momentem na rozmowę jest **etap planowania rodziny** (40%). **Mniej osób uważa, że temat powinien być podejmowany już po rozpoznaniu SM (32%) lub przy wyborze terapii (28%).** Preferencje badanych przesuwają więc rozmowę nieco bliżej realnej decyzji o rodzicielstwie.

ROZMOWY Z LEKARZEM NA TEMAT CIĄŻY I RODZICIELSTWA – RZECZYWISTY VS. OPTYMALNY MOMENT PIERWSZEJ ROZMOWY

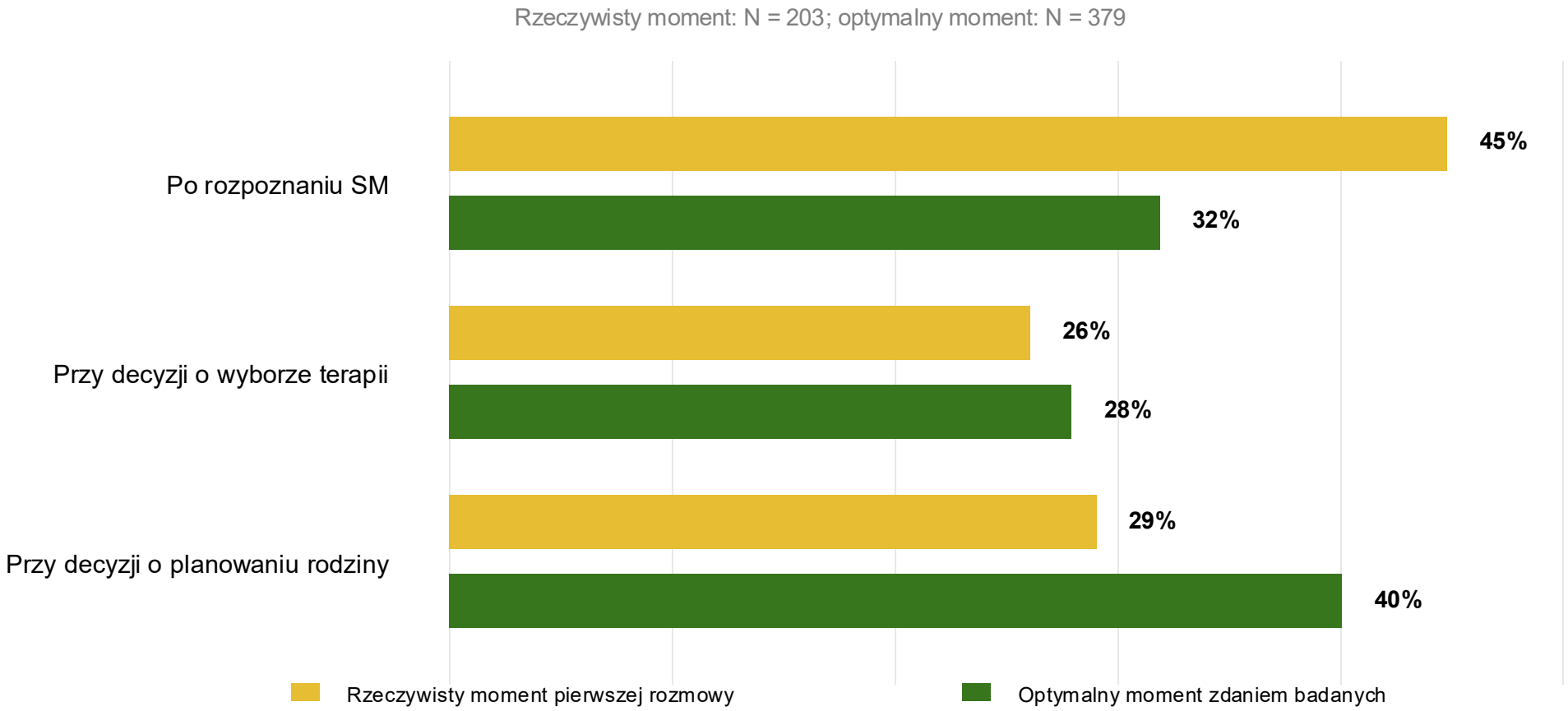

Najważniejsza różnica dotyczy momentu rozmowy: **w praktyce jest ona częściej podejmowana bezpośrednio po diagnozie (45%) niż badani uznają to za optymalne (32%)**, natomiast zbyt rzadko pojawia się w momencie realnego planowania rodziny – 29% rozmów wobec 40% wskazań jako moment optymalny. Rozmowa w momencie **wyboru terapii jest oceniana podobnie w praktyce i w oczekiwaniach (26% vs 28%).**

NAJWAŻNIEJSZE TEMATY ROZMÓW Z LEKARZEM

Jakie zagadnienia dotyczące SM i rodzicielstwa są dla ciebie najważniejsze w rozmowie z lekarzem?
N=169, Osoby planujące rodzicielstwo, będące / których partnerka jest obecnie w ciąży lub mające dzieci urodzone po diagnozie SM

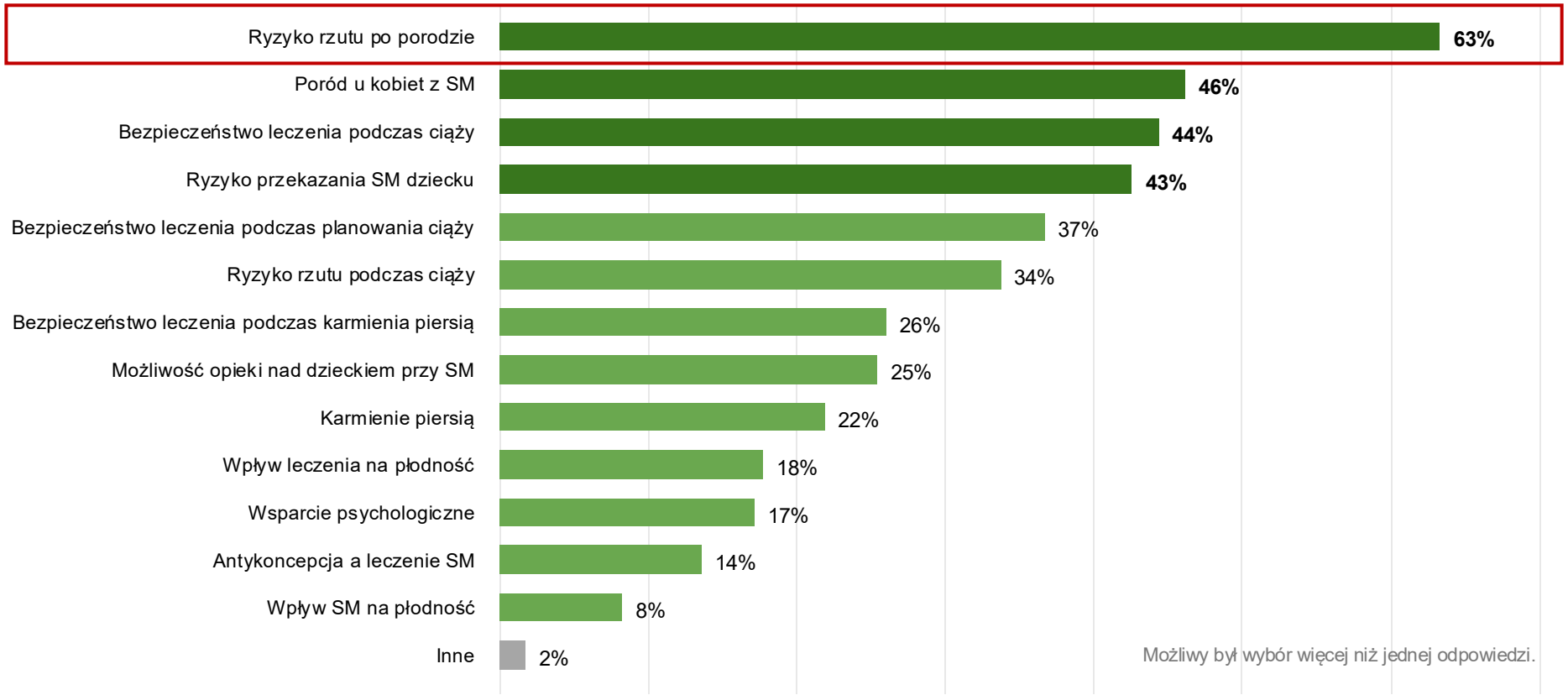

Najważniejszym tematem rozmowy z lekarzem jest ryzyko rzutu po porodzie – wskazuje je 63% badanych. **Kolejne miejsca zajmują kwestie bezpośrednio związane z przebiegiem ciąży i bezpieczeństwem medycznym**: poród u kobiet z SM (46%), bezpieczeństwo leczenia podczas ciąży (44%) oraz ryzyko przekazania SM dziecku (43%). **Wyraźnie rzadziej wskazywane są kwestie płodności, antykoncepcji i wsparcia psychologicznego.**

CONSUMER SCIENCE APPLIED

Ciąża i macierzyństwo z SM, planowanie rodziny

CIĄŻA Z SM – PLANOWANIE I CZAS ZAJŚCIA

Czy ciąża była planowana?
N=110, Kobiety, które są lub były w ciąży po diagnozie SM

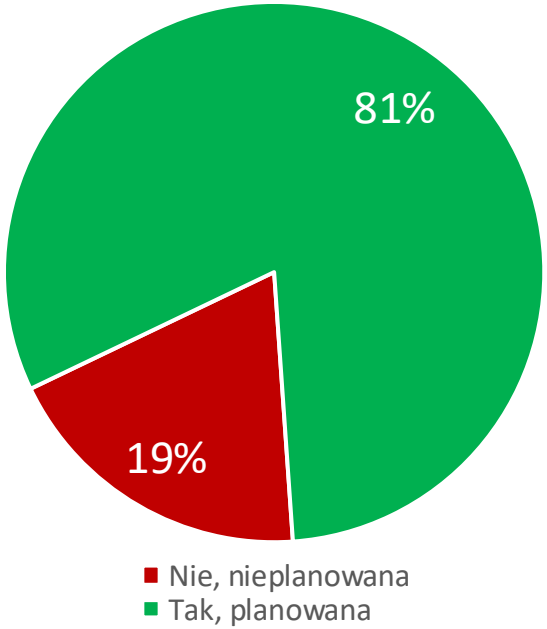

Jaki był czas od wystąpienia ostatniej aktywności choroby (rzut, kolejne zmiany w MRI, nasilenie lub nowe objawy SM) do momentu zajścia w ciążę?
N=110, Kobiety, które są lub były w ciąży po diagnozie SM

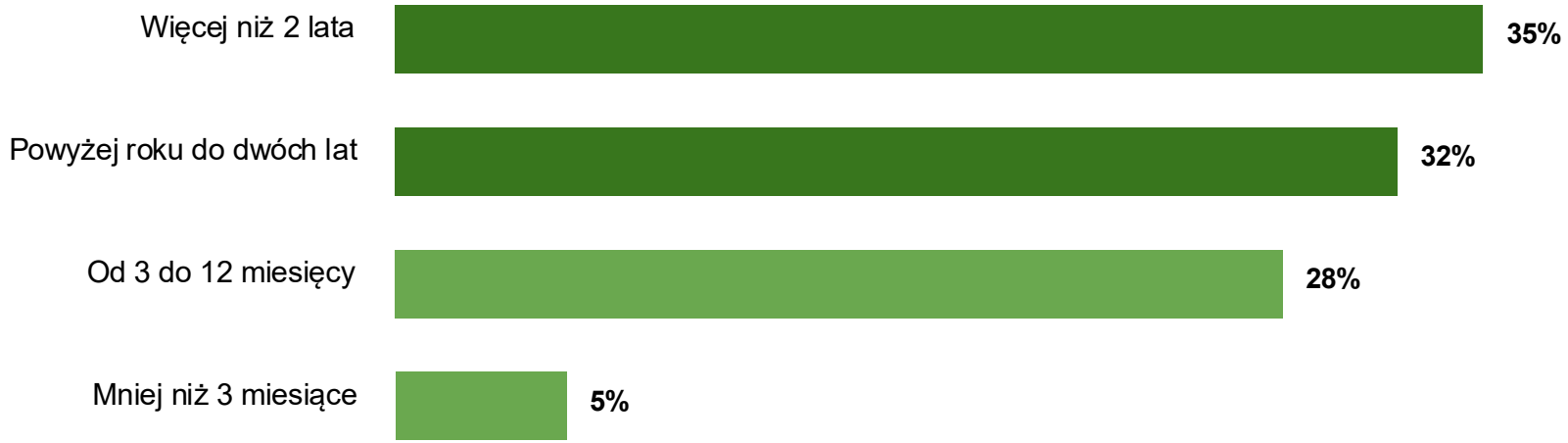

Zdecydowana większość ciąż była planowana – 81% badanych deklaruje, że ciąża była planowana świadomie i intencjonalnie, podczas gdy 19% wskazuje na ciążę nieplanowaną. **Do zajścia w ciążę dochodziło najczęściej po dłuższym okresie stabilizacji choroby** – 35% badanych wskazuje okres dłuższy niż 2 lata od ostatniej aktywności choroby, a 32% okres od roku do dwóch lat. Oznacza to, że **łącznie 66% ciąż miało miejsce po upływie co najmniej roku od ostatniej aktywności choroby**. Jedynie 5% badanych kobiet zaszło w ciążę w czasie krótszym niż 3 miesiące od ostatniej aktywności choroby.

OPINIE NA TEMAT CIĄŻY Z SM – RODZICIELSTWO I WPŁYW SM NA DECYZJĘ O POSIADANIU DZIECI

Z którymi z poniższych stwierdzeń zgadzasz się?
N=141, Kobiety planujące ciążę oraz kobiety, które były w ciąży po diagnozie SM.

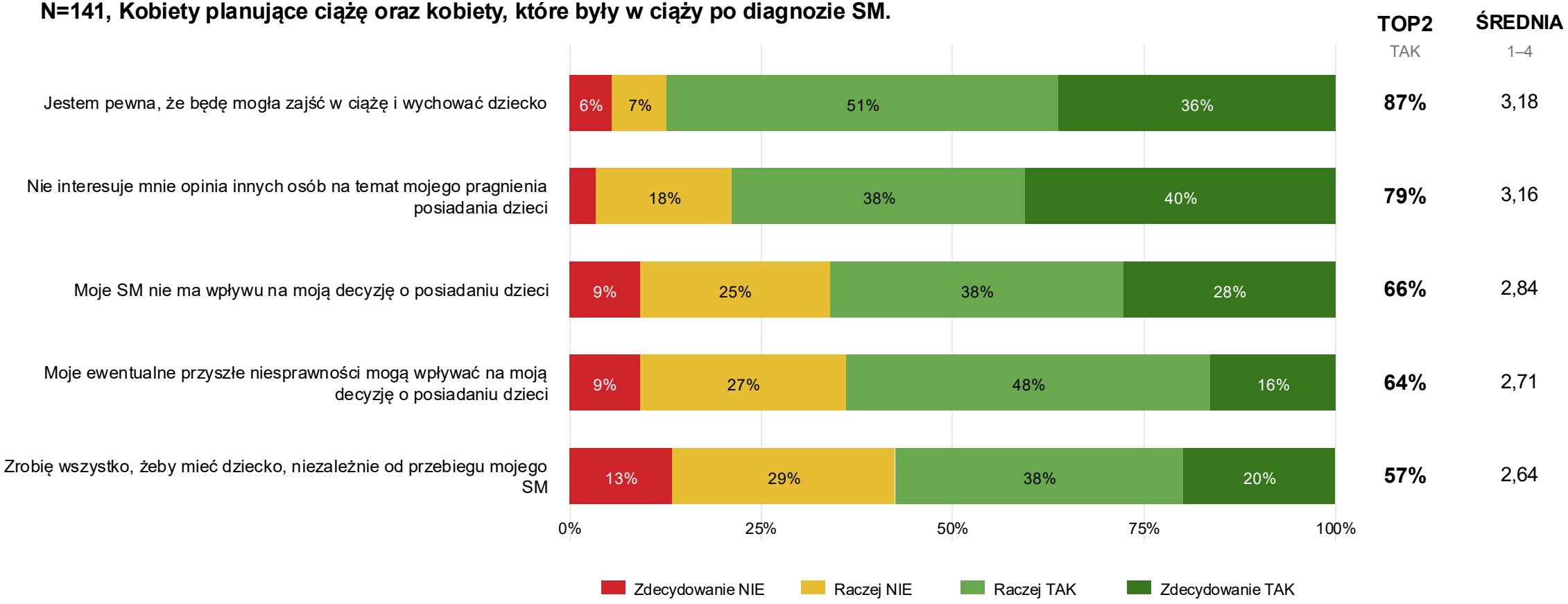

Badane kobiety wykazują dużą pewność co do możliwości macierzyństwa z SM – **87% jest przekonanych, że będą mogły zajść w ciążę i wychować dziecko**, a 79% deklaruje, że opinia innych osób nie wpływa na ich pragnienie posiadania dzieci. **Wpływ samego SM na decyzję nie jest jednak jednoznaczny** – 66% twierdzi, że choroba nie wpływa na decyzję, ale jednocześnie 64% przyznaje, że przyszłe niesprawności mogą mieć znaczenie. Gotowość do posiadania dziecka niezależnie od przebiegu SM deklaruje 57% badanych.

OPINIE NA TEMAT CIĄŻY Z SM – OCENA WIEDZY LEKARZY W KONTEKŚCIE DECYZJI DOTYCZĄCYCH CIĄŻY I RODZICIELSTWA

Z którymi z poniższych stwierdzeń zgadzasz się?
N=141, Kobiety planujące ciążę oraz kobiety, które były w ciąży po diagnozie SM.

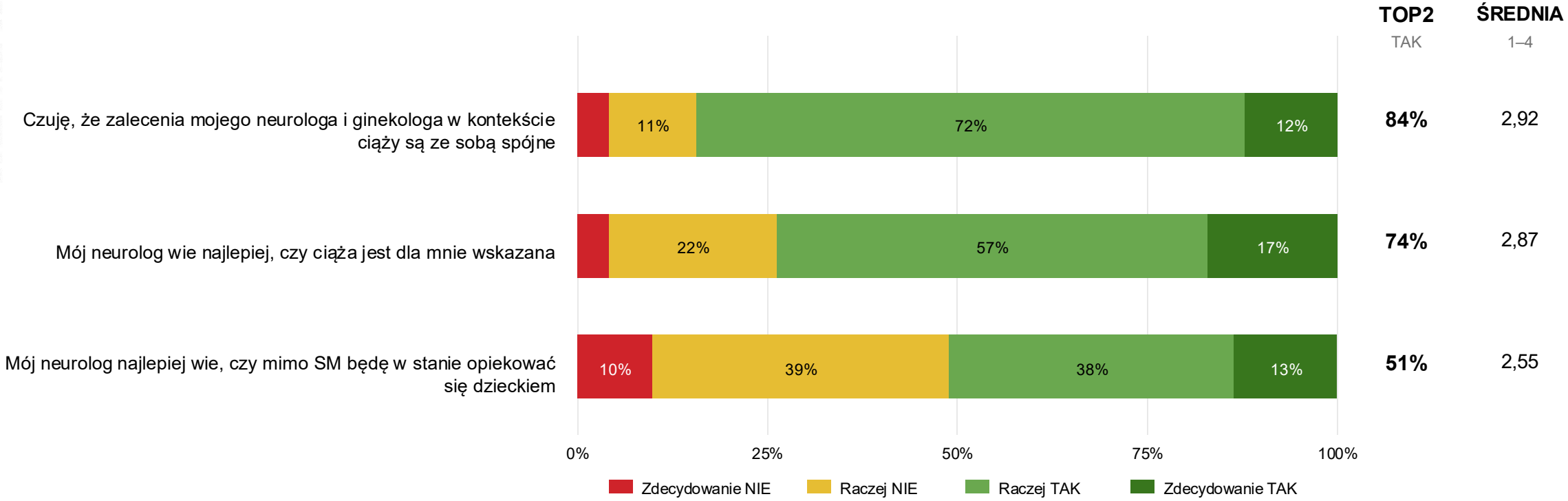

Badane w dużej mierze pozytywnie oceniają współpracę lekarzy – **84% uważa, że zalecenia neurologa i ginekologa dotyczące ciąży są spójne**. Trzy czwarte (74%) zgadza się również, że neurolog najlepiej wie, czy ciąża jest dla nich wskazana. **Znacznie mniej pewności dotyczy jednak oceny zdolności do opieki nad dzieckiem** – tutaj opinie są niemal równo podzielone: 51% zgadza się z tym, że neurolog ma wiedzę dotyczącą możliwości opieki nad dzieckiem, a 49% się z tym nie zgadza.

OPINIE NA TEMAT CIĄŻY Z SM – WIEDZA I PRZEKONANIA DOTYCZĄCE SM, CIĄŻY I LECZENIA

Z którymi z poniższych stwierdzeń zgadzasz się?
N=141, Kobiety planujące ciążę oraz kobiety, które były w ciąży po diagnozie SM.

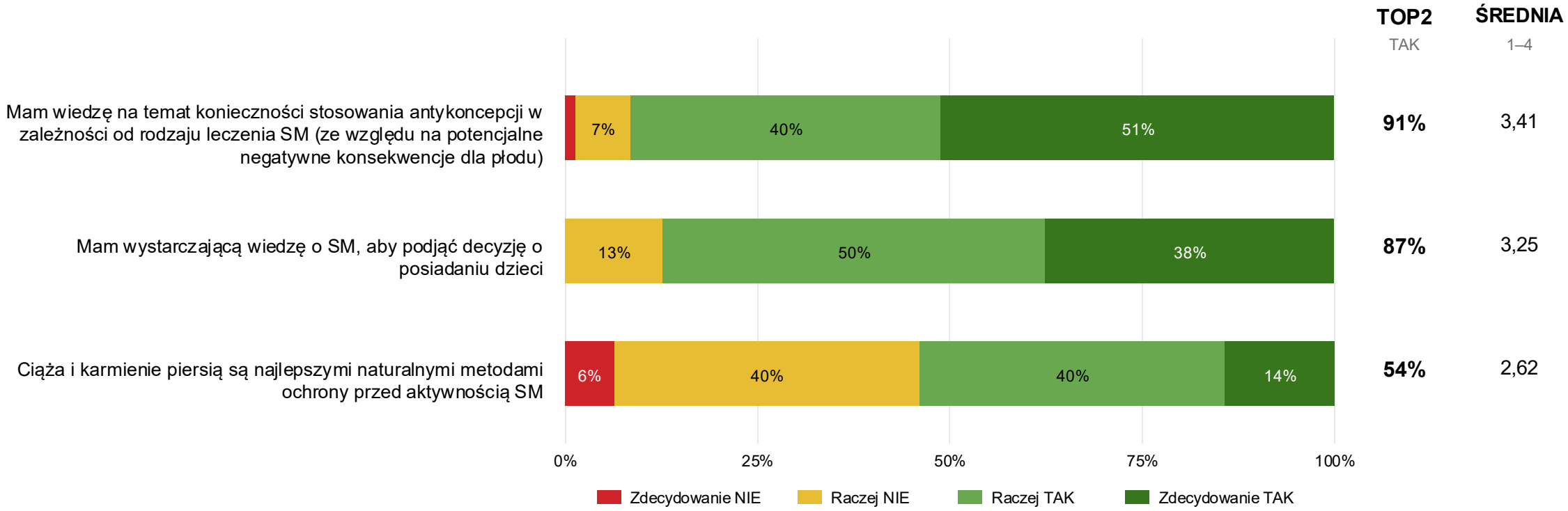

Samoocena wiedzy badanych jest wysoka: **91% deklaruje wiedzę o konieczności stosowania antykoncepcji zależnie od rodzaju leczenia, a 87% uważa, że ma wystarczającą wiedzę, aby podjąć decyzję o posiadaniu dzieci**. Jednocześnie opinie na temat ochronnego znaczenia ciąży i karmienia piersią dla aktywności SM są wyraźnie podzielone – **54% zgadza się z tym stwierdzeniem, a 46% się z nim nie zgadza**.

POCZUCIE PRZYGOTOWANIA DO RODZICIELSTWA I DOSTĘPNEGO WSPARCIA

Z którymi z poniższych stwierdzeń zgadzasz się?
N=135, Kobiety planujące ciążę oraz kobiety, które były w ciąży po diagnozie SM.

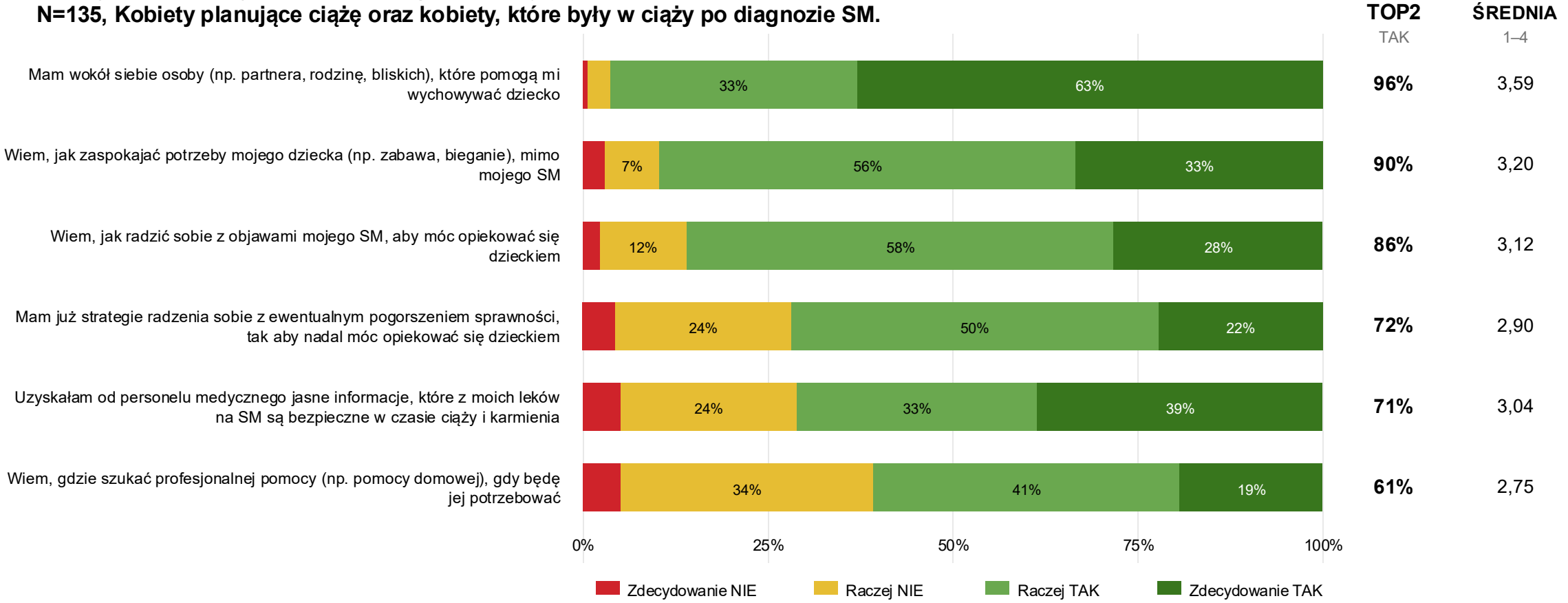

Badane kobiety generalnie czują się dobrze przygotowane do rodzicielstwa i mają silne wsparcie najbliższych. **Aż 96% deklaruje, że ma wokół siebie osoby, które pomogą w wychowywaniu dziecka**, 90% uważa, że będzie potrafiło zaspokajać potrzeby dziecka mimo SM, a 86% wie, jak radzić sobie z objawami choroby podczas opieki. **Słabsze obszary dotyczą bardziej konkretnych zasobów i zabezpieczeń** – 72% ma strategie na wypadek pogorszenia sprawności, 71% otrzymało jasne informacje o bezpieczeństwie leków w ciąży i karmieniu, natomiast tylko 61% wie, gdzie szukać profesjonalnej pomocy, gdy będzie jej potrzebować.

ŹRÓDŁA WIEDZY O CIĄŻY Z SM – PLANOWANIE VS DOŚWIADCZENIE KOBIET, KTÓRE JUŻ URODZIŁY

Skąd czerpiesz / czerpałaś informacje na temat ciąży i porodu?
N=34, Kobiety planujące ciążę vs N=100, Kobiety, które urodziły po diagnozie SM
Możliwy wybór wielu odpowiedzi.

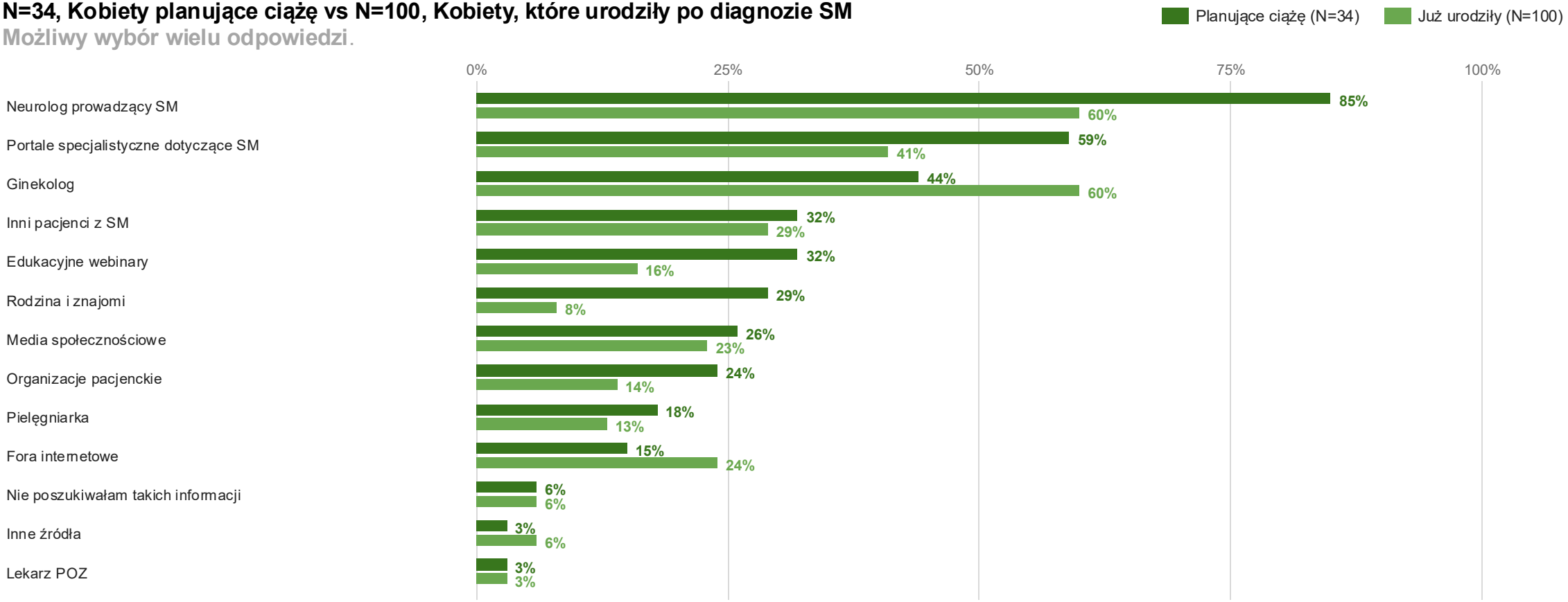

Na etapie planowania ciąży wyraźnie silniejszą rolę odgrywają **źródła osadzone w kontekście SM**: neurolog prowadzący (85% vs 60%), portale specjalistyczne (59% vs 41%) i webinary (32% vs 16%). Natomiast u osób, które **są już urodziły dziecko** relatywnie częściej wskazywany jest **ginekolog** (60% vs 44%) oraz **fora internetowe** (24% vs 15%).

Różnice opisują dwie odrębne grupy respondentek i nie oznaczają zmiany zachowania tej samej osoby w czasie.

ŹRÓDŁA WIEDZY O CIĄŻY Z SM – CO ZMIENIA SIĘ W ŹRÓDŁACH WIEDZY?

Skąd czerpiesz / czerpałaś informacje na temat ciąży i porodu?
N=34, Kobiety planujące ciążę vs N=100, Kobiety, które urodziły po diagnozie SM
Możliwy wybór wielu odpowiedzi.

Największe różnice między źródłami wiedzy o ciąży między kobietami planującymi ciążę a kobietami po porodzie

Różnica w punktach procentowych: planujące ciążę minus kobiety po porodzie

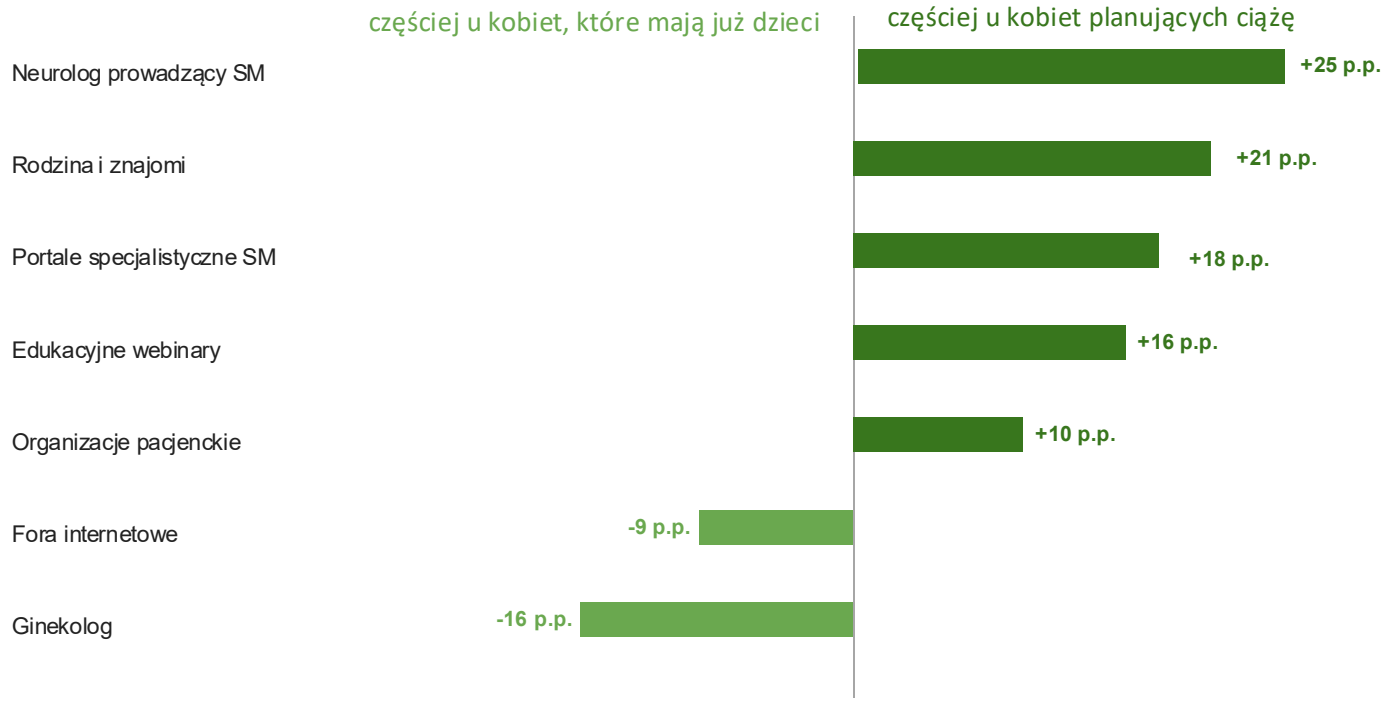

1. KOBIETY PLANUJĄCE CIĄŻĘ

Kobiety, które dopiero planują ciążę wskazują zdecydowanie więcej źródeł wiedzy, niż kobiety, które urodziły dzieci w przeszłości. Najczęściej wskazują jako źródło wiedzy neurologa, rodzinę i znajomych oraz portale specjalistyczne.

Planowanie ciąży to moment intensywnego poszukiwania i porządkowania wiedzy na temat ryzyka i leczenia w kontekście SM.

2. KOBIETY, KTÓRE JUŻ MAJĄ DZIECI

Kobiety, które urodziły już dzieci twierdzą, że podstawowym źródłem wiedzy był dla nich ginekolog i fora internetowe.

Różnica może wynikać z tego, że w przeszłości było mniej dostępnych źródeł wiedzy, jak i z tego, że te dwa źródła zostały im w pamięci.

Uwaga: porównywane są dwie niezależne grupy (N=34 i N=100), a nie te same respondentki w kolejnych momentach. Ponadto w próbie grupa kobiet obecnie w ciąży jest bardzo mała.

PLANOWANIE RODZINY A DECYZJE DOTYCZĄCE LECZENIA SM

W jakim stopniu planowanie rodziny wpłynęło na Twoje decyzje dotyczące leczenia SM?
N=133, Kobiety planujące ciążę oraz kobiety, które były w ciąży po diagnozie SM.

CZY PLANOWANIE RODZINY WPŁYNĘŁO NA LECZENIE?

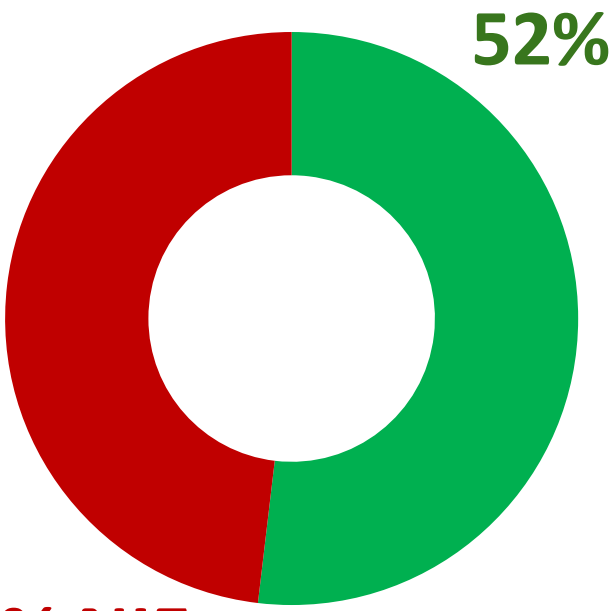

JAK PLANOWANIE RODZINY WPŁYNĘŁO NA LECZENIE?

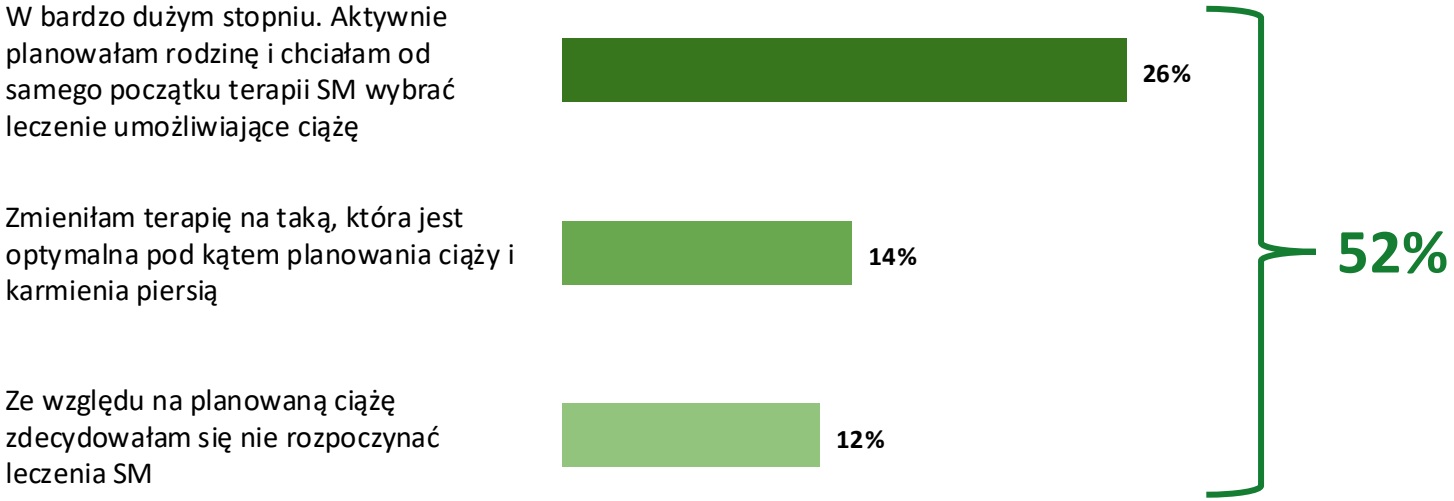

Planowanie rodziny jest istotnym elementem decyzji terapeutycznych dla ponad połowy badanych kobiet (52%). Co ważne, wpływ ten najczęściej ma charakter wyprzedzający – 26% wszystkich badanych już od początku terapii wybierało leczenie umożliwiające planowanie ciąży. Rzadziej planowana ciąża prowadziła do zmiany terapii (14%) lub decyzji o nierozpoczynaniu leczenia (12%). Dla 48% kobiet planowanie rodziny nie wymagało zmian w leczeniu.

Uwaga: porównywane są dwie niezależne grupy (N=34 i N=100), a nie te same respondentki w kolejnych momentach.

PLANOWANIE RODZINY – ROZMOWY ZE SPECJALISTAMI

Uwaga:
N=38 osób

Czy rozmawiałaś już ze specjalistą (lekarz, pielęgniarka) na temat planowania rodziny w kontekście SM?

N=38, kobiety planujące ciążę lub które jeszcze nie były w ciąży po diagnozie SM

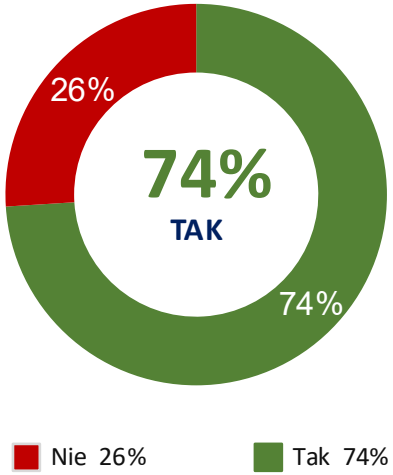

Kto pierwszy poruszył temat planowania rodziny w kontekście SM?

N=28, kobiety, które rozmawiały już ze specjalistą

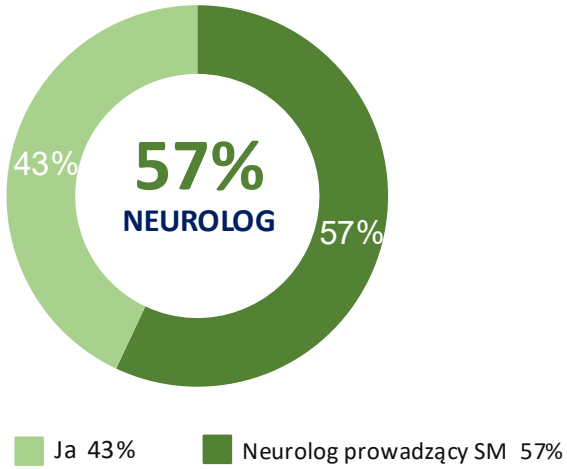

Rozmowa o planowaniu rodziny jest już obecna w opiece nad większością badanych kobiet – **74% rozmawiało na ten temat ze specjalistą.** Wśród tych kobiet nieco częściej **inicjatorem rozmowy był neurolog** prowadzący SM (57%) niż sama pacjentka (43%). Oznacza to, że lekarze relatywnie często podejmują temat z własnej inicjatywy, jednak w ponad 4 na 10 przypadków to kobieta musi rozpocząć rozmowę – co wskazuje na przestrzeń do bardziej rutynowego poruszania kwestii planowania rodziny w opiece nad pacjentkami z SM.

.

CONSUMER SCIENCE APPLIED

Opinie i obawy dotyczące ciąży i porodu z SM oraz oczekiwane wsparcie

OBAWY ZWIĄZANE Z CIĄŻĄ I MACIERZYŃSTWEM U KOBIET Z SM (PYTANIE OTWARTE)

Uwaga: N=37 osób

Czy masz jakiekolwiek obawy związane z ciążą i posiadaniem dzieci przez osobę z diagnozą SM? Jeżeli tak, to jakie?
N=37, Kobiety planujące ciążę lub które jeszcze nie były w ciąży po diagnozie SM.
Jedna wypowiedź mogła zostać przypisana do więcej niż jednej kategorii. Odpowiedzi „brak obaw" pokazano jako osobną kategorię.

ILUSTRACJA WYPOWIEDZI

„...martwię się, czy moje SM nie zabierze mi sprawności na tyle, by nie móc w pełni poświęcić się macierzyństwu..."

„Obawiam się rzutu po porodzie oraz czy będę w stanie zaopiekować się dzieckiem z tego powodu."

„Czy będę w stanie nadążyć za dzieckiem podczas zabawy / na ulicy / w razie niebezpieczeństwa."

W spontanicznych wypowiedziach badanych najczęściej pojawia się **obawa przed rzutem, pogorszeniem stanu zdrowia i utratą sprawności**, a jej bezpośrednią konsekwencją jest **lęk o możliwość codziennej opieki nad dzieckiem**. Istotnym źródłem niepewności jest również leczenie – konieczność odstawienia lub zmiany terapii oraz jej wpływ na ciążę. Jednocześnie blisko jedna trzecia wypowiedzi nie zawierała żadnych obaw, co pokazuje duże zróżnicowanie nastawienia kobiet planujących macierzyństwo.

OBAWY ZWIĄZANE Z CIĄŻĄ I MACIERZYŃSTWEM U KOBIET Z SM

Uwaga:
N=37 osób

Za chwilę zobaczysz przekonania, które mogą mieć kobiety z SM w ciąży i po porodzie. Zaznacz, które z nich są też twoimi obawami.
N=37, Kobiety planujące ciążę lub które jeszcze nie były w ciąży po diagnozie SM.

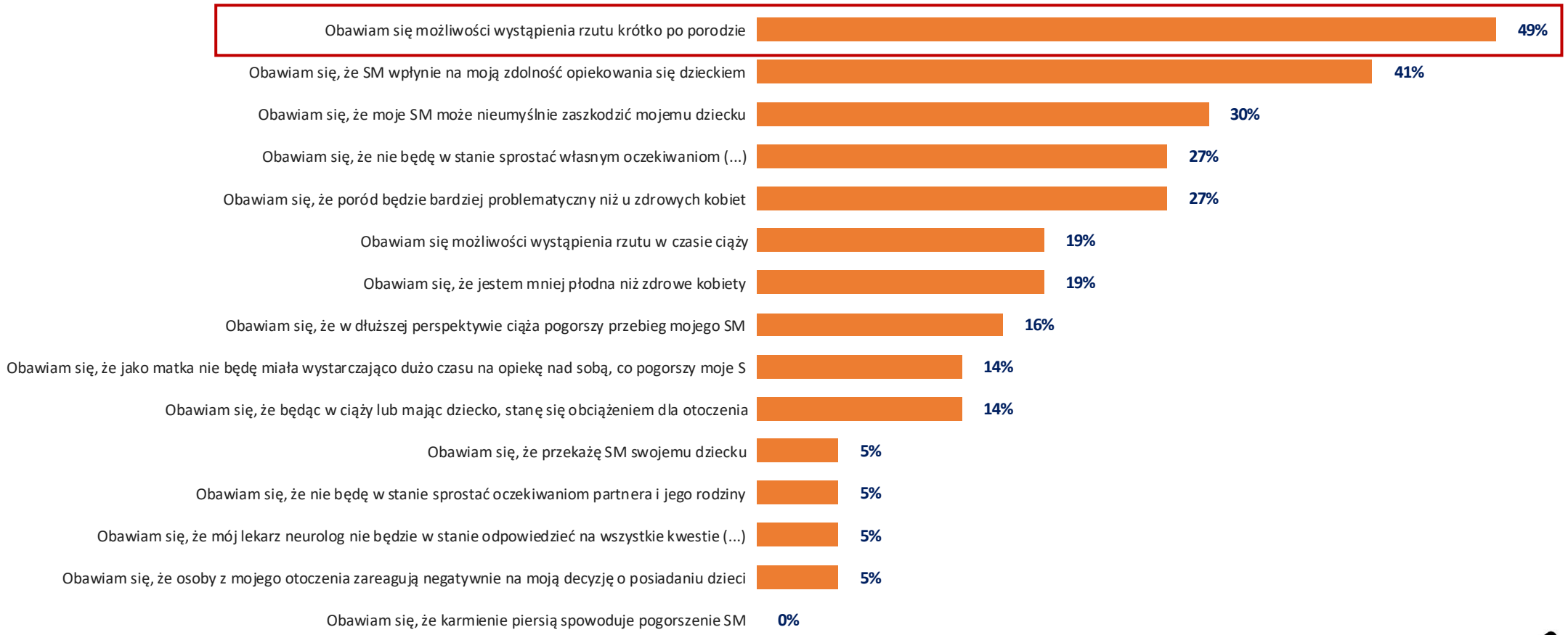

Najsilniejsze obawy dotyczą nie samej ciąży, ale tego, co może wydarzyć się po porodzie: **ryzyka rzutu (49%) i możliwości opieki nad dzieckiem (41%).** Wyraźnie rzadziej pojawiają się obawy związane z płodnością, przekazaniem SM dziecku czy negatywną reakcją otoczenia. Obraz wskazuje więc przede wszystkim na lęk o własne funkcjonowanie i zdolność do pełnienia roli matki.

Maison & PARTNERS

JAK ZMNIEJSZYĆ LĘK ZWIĄZANY Z CIĄŻĄ I SM?

Uwaga:
N=35 osób

Co najbardziej pomogłoby Ci zmniejszyć lęk związany z ciążą i SM?
N=35, Kobiety planujące ciążę lub które jeszcze nie były w ciąży po diagnozie SM.

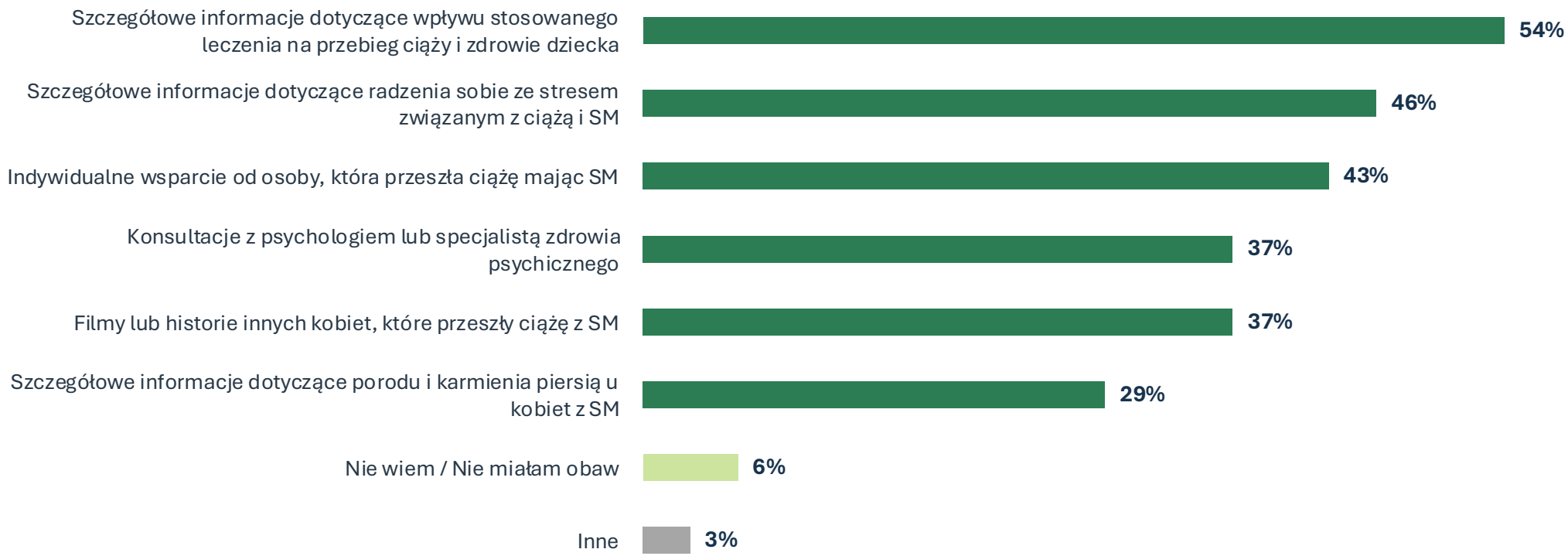

Możliwy był wybór więcej niż jednej odpowiedzi.

Najsilniejszą potrzebą jest rzetelna informacja medyczna – 54% badanych wskazuje szczegółowe informacje o wpływie leczenia na przebieg ciąży i zdrowie dziecka. **Jednocześnie redukcja lęku ma wyraźny wymiar emocjonalny:** 46% potrzebowałoby wsparcia w radzeniu sobie ze stresem, a 43% kontaktu z kobietą, która sama przeszła ciążę z SM. Oznacza to, że sama wiedza medyczna może być niewystarczająca – ważne jest jej **uzupełnienie wsparciem psychologicznym i doświadczeniem innych kobiet.**

OCZEKIWANE WSPARCIE PO PORODZIE

Uwaga:
N=35 osób

Jakiego wsparcia najbardziej potrzebowałabyś po porodzie jako mama z SM?
N=35, Kobiety planujące ciążę lub które jeszcze nie były w ciąży po diagnozie SM.

Możliwy był wybór więcej niż jednej odpowiedzi.

Zdecydowanie najczęściej oczekiwanym wsparciem są **praktyczne wskazówki dotyczące przejścia przez okres po porodzie** – potrzebuje ich aż 91% badanych. Pozostałe formy wsparcia są wskazywane znacznie rzadziej: informacje dotyczące aktywności fizycznej i żywienia (34%), wsparcie psychologiczne (29%) oraz historie innych kobiet z SM (23%). Wynik pokazuje, że w okresie planowania ciąży szczególnie silna jest potrzeba konkretnego „planu działania" na czas po porodzie – obejmującego karmienie piersią, powrót do leczenia i sposób postępowania w razie rzutu.

CONSUMER SCIENCE APPLIED

MATERIAŁ DODATKOWY

CONSUMER SCIENCE APPLIED

Porównanie opisowe wyników badania w Polsce z wynikami niemieckiego badania Peper et al. (2023)

PORÓWNANIE BADANIA PEPER ET AL. (2023)(*) I OBECNEGO BADANIA – UWAGI

Do przedstawionego dalej porównania trzeba podejść ostrożnie, gdyż w obu badaniach mamy pewne różnice, dlatego trzeba to **porównanie traktować opisowo**, a nie jako test różnic między krajami.

- **Próby w obu badaniach nie są identyczne**
  - W Polsce na porównywane pytania odpowiadało 141 kobiet planujących ciążę lub będących w ciąży po rozpoznaniu SM, a przy pytaniach o wsparcie N=135.
- W badaniu niemieckim analizowano 232 kobiety w wieku rozrodczym z SM, które nadal rozważały macierzyństwo lub kolejne dziecko, a także kobiety będące w ciąży; średnia wieku wynosiła 30 lat.
- **Treści pytań i skale odpowiedzi nieco różniły się miedzy sobą**
  - W badaniu polskim pytanie brzmiało: „*Z którymi z poniższych stwierdzeń zgadzasz się?* [odpowiedzi: zdecydowanie nie zgadzam się; raczej nie zgadzam się; raczej zgadzam się; zdecydowanie zgadzam się]. Osoba badana miała odnieść się do 17 stwierdzeń (P19 i P20) dotyczących obaw i poczucia posiadania odpowiedniej wiedzy, z których 10 stwierdzeń pokrywało się ze stwierdzeniami badania niemieckiego.
  - W badaniu niemieckim również odpowiedzi były udzielane na 4-stopniowej skali (opisanej jako: od disagree=1 do agree=4) jednak pełna treść pytania, które było zadawane respondentkom nie jest znana. Ponadto w badaniu użyto wiele skal pomiaru na różne tematy, włącznie z testem wiedzy. W badaniu było kilkadziesiąt stwierdzeń na różne tematy. Oznacza to, ze porównywane pytania pojawiały się w obu badaniach w innych kontekstach.

(*) Peper, J., Köpke, S., Solari, A., Giordano, A., Gold, S. M., Hellwig, K., Steinberg, L., Steckelberg, A., Heesen, C., & Rahn, A. C. (2023). Knowledge and worries on motherhood choice in multiple sclerosis: A cross-sectional study on patient-reported outcome measures. *Multiple Sclerosis and Related Disorders, 76*, Article 104789. https://doi.org/10.1016/j.msard.2023.104789

POLSKA NA TLE BADANIA PEPER ET AL. (2023) – WYBRANE PORÓWNYWALNE WSKAŹNIKI

TOP2 odpowiedzi „raczej tak” + „zdecydowanie tak”

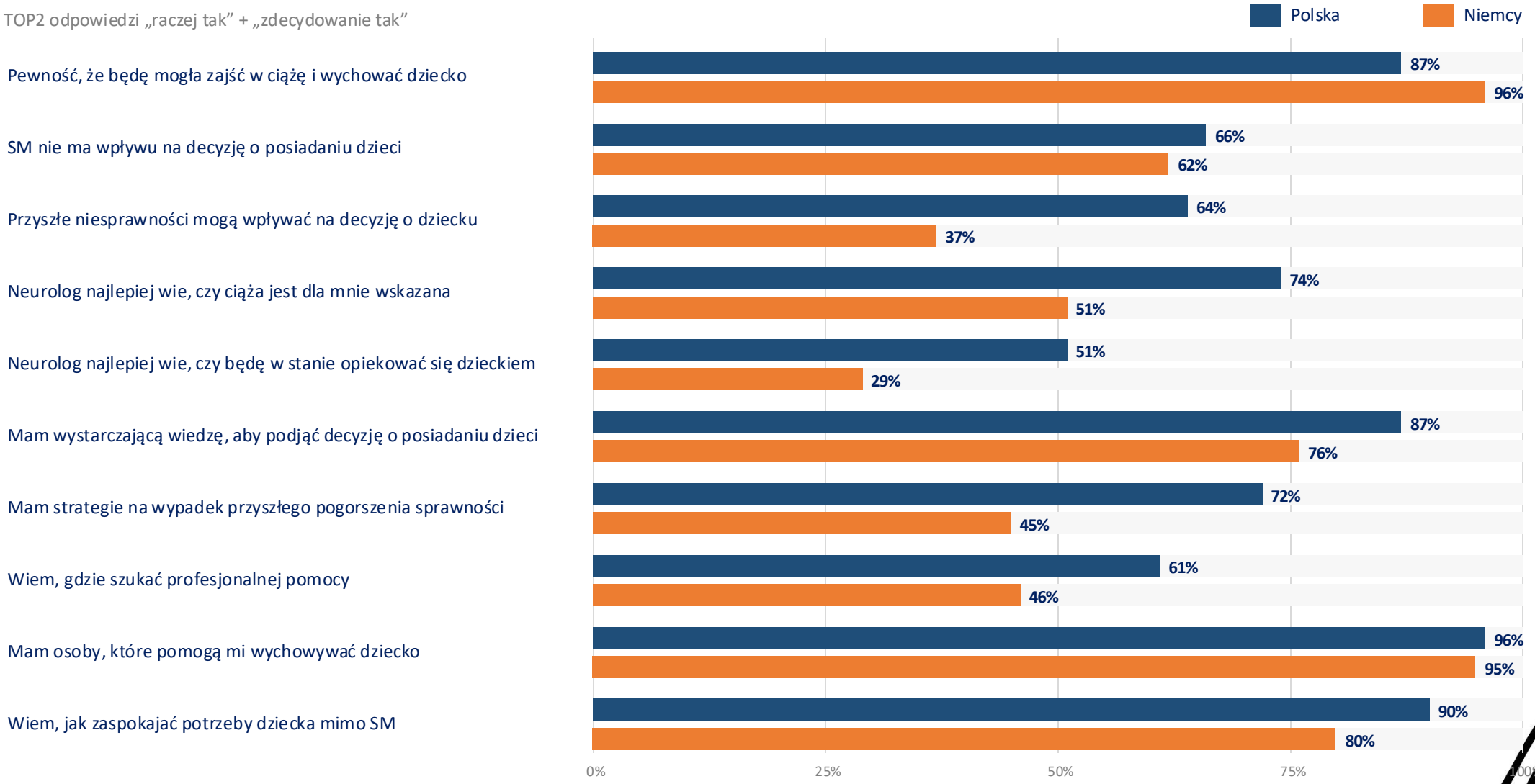

Źródło: Peper J. et al., Multiple Sclerosis and Related Disorders 76 (2023), Fig. 4; badanie niemieckie N=232. Polska: N=141, dla części pytań o wsparcie N=135. Porównanie opisowe – próby nie są identyczne.

CO NAJBARDZIEJ RÓŻNI POLSKIE WYNIKI OD NIEMIECKICH?

1. WIĘCEJ OBAW W POLSCE

- **64% PL vs 37% D** – w Polsce znacznie częściej przyszłe pogorszenie sprawności jest brane pod uwagę przy decyzji o dziecku.
- Jednocześnie pewność, że uda się zajść w ciążę i wychować dziecko jest nieco niższa: **87% PL vs 96% D.**

2. ZNACZNIE SILNIEJSZA ROLA NEUROLOGA W POLSCE

- **74% PL vs 51% D** uważa, że neurolog najlepiej wie, czy ciąża jest wskazana.
- **51% PL vs 29% D** uważa, że neurolog najlepiej potrafi ocenić możliwość opieki nad dzieckiem.

3. WIĘKSZE POCZUCIE PRAKTYCZNEGO PRZYGOTOWANIA W POSLCE

- Znajomość strategii na wypadek przyszłej niesprawności: **72% PL vs 45% D.**
- Wiedza, gdzie szukać profesjonalnej pomocy: **61% PL vs 46% D.**
- Zaspokajanie potrzeb dziecka mimo SM: **90% PL vs 80% D.**

4. WSPARCIE BLISKICH – MOCNY ZASÓB W OBU KRAJACH

Tutaj wyniki są niemal identyczne: **96% w Polsce i 95% w Niemczech** deklaruje obecność partnera, rodziny lub innych bliskich osób, którzy mogą pomóc w wychowywaniu dziecka.

Kobiety w Polsce mają więcej obaw co do własnego zdrowia w kontekście SM niż kobiety w Niemczech. Równocześnie kobiety w Polsce czują się lepiej przygotowane do macierzyństwa.

W Polsce lekarz (przede wszystkim neurolog) wydaje się pełnić większą rolę eksperta w decyzjach o macierzyństwie Różnice między badaniami dotyczą więc bardziej sposobu myślenia o ryzyku i przygotowaniu niż samego zaplecza rodzinnego.

Porównanie opisowe na podstawie polskiego badania oraz Peper et al. (2023), Fig. 4. Wartości niemieckie dotyczą TOP2 odpowiedzi na 4-stopniowej skali.

JAK INTERPRETOWAĆ TE RÓŻNICE?

WYSOKA SAMOOCENA WIEDZY ≠ WYSOKA WIEDZA OBIEKTYWNA

W Polsce 87% badanych uważa, że ma wystarczającą wiedzę, aby zdecydować o posiadaniu dzieci, a 91% deklaruje wiedzę dotyczącą antykoncepcji przy leczeniu SM. **W odróżnieniu od samooceny wiedzy w badaniu polskim, w badaniu Peper i wsp. zastosowano również obiektywny pomiar wiedzy w postaci pytań z prawidłowymi i nieprawidłowymi odpowiedziami** – średnio poprawnych było tylko 56% odpowiedzi. Nie można więc wnioskować, że Polki mają obiektywnie większą wiedzę; możemy mówić o większym poczuciu wiedzy.

POZORNA AMBIWALENCJA W POLSKICH WYNIKACH

66% Polek twierdzi, że SM nie wpływa na decyzję o posiadaniu dzieci, ale równocześnie 64% przyznaje, że przyszła niesprawność może mieć znaczenie. To nie musi być sprzeczność: sama diagnoza nie determinuje decyzji, natomiast przewidywany przyszły poziom sprawności jest realnym czynnikiem branym pod uwagę.

GŁÓWNY WNIOSEK

Na tle badania niemieckiego Polki wydają się:

- **mniej bezwarunkowo optymistyczne**
- **bardziej świadome ryzyka przyszłej niesprawności**
- **bardziej praktycznie przygotowane do radzenia sobie z chorobą w rodzicielstwie**
- **mocniej opierające decyzje na autorytecie neurologa**

Jednocześnie w obu badaniach bardzo silnym zasobem pozostaje wsparcie partnera i najbliższych.

Peper J. et al. (2023). Knowledge and worries on motherhood choice in multiple sclerosis – a cross-sectional study on patient-reported outcome measures. Multiple Sclerosis and Related Disorders 76, 104788.

CONSUMER SCIENCE APPLIED

Porównanie pytań o źródła wiedzy i zaufanie do nich z aktualnego badania z badaniem z 2021 roku

PORÓWNANIE WYNIKÓW BADANIA Z 2021 ROKU I OBECNEGO BADANIA – UWAGI

Również do wyników tego porównania należy podejść ostrożnie, a **porównania traktować opisowo**, a nie jako test różnic wyników pokazujących zmiany w czasie.

- **Próby w obu badaniach nie są identyczne**
  - Ponieważ w obu badaniach próby były oparte na samoselekcji respondentów, struktura obu prób nieco się różni. Między innymi w badaniu z 2021 roku było więcej osób młodszych, poniżej 34 roku życia (33% w 2021 roku vs. 23% obecnie) oraz nieco więcej mężczyzn (17% vs. 12%) .
- **Treści pytań i skale odpowiedzi nieco różniły się miedzy sobą**
  - Co prawda treść pytania o źródła wiedzy była identyczna w oby badaniach, to jednak sama lista źródeł była inna (częściowo wynikało to ze zmiany dostępnych źródeł).
  - Natomiast pytanie o zaufanie zostało zadane w zupełnie inny sposób oraz były inne sposoby odpowiadania. W 2021 roku osoba badana wskazywała 3 źródła z listy o najwyższym zaufaniu. Natomiast w obecnym badaniu respondent oceniał każde ze źródeł na 4-stopniowej skali: od 1-w ogóle nie ufam, do 4-zdecydowanie ufam. Taki sposób zadania pytania daje więcej informacji, jednak ogranicza możliwość bezpośredniego porównania wyników obu badań.

Raport: *Współczesna diagnostyka i leczenie SM w Polsce, listopad 2021*

JAKOŚCIOWE PORÓWNANIE WYNIKÓW OBYDWU BADAŃ

Korzystanie ze źródeł informacji (porównanie ze slajdem 18)

- Dane dotyczące korzystania ze źródeł informacji pokazują pewne przesunięcie w stronę większej profesjonalizacji źródeł. W 2021 roku najczęściej wskazywane źródła informacji to były media społecznościowe (np. Facebook) oraz lekarze (bez rozbicia na neurologa prowadzącego i lekarza POZ). Obecnie media społecznościowe przesuwają się na dalszy plan, a najważniejszym źródłem informacji dla pacjentów jest prowadzący neurolog.
- Obecnie na drugim miejscu pojawiają się specjalistyczne portale dotyczące SM, które w 2021 roku były wskazywane na zdecydowanie dalszej pozycji. Zmiana ta wyraźnie pokazuje większą skłonność do korzystania z bardziej profesjonalnych źródeł oferujących sprawdzoną wiedzę, niż informacje z mediów społecznościowych.

Zaufanie do źródeł (porównanie ze slajdem 19)

- Obraz zaufania do różnych źródeł pokazuje również wyraźne przesunięcie w stronę większej profesjonalizacji źródeł. Obecnie na pierwszym miejscu jeśli chodzi o zaufanie jest lekarz neurolog prowadzący. Równocześnie widać rozbieżność między zaufaniem do neurologa a zwykłego lekarza POZ lub ginekologa. Natomiast w badaniu z 2021 roku nie było rozbicia na kategorie lekarzy, co może mieć wpływ na mniej wskazań lekarza jako źródła godnego zaufania (choć cały czas jest wskazywany na pierwszym miejscu).
- W 2021 roku na drugim miejscu pojawiły się inne osoby chore na SM. Obecnie widać, że inni pacjenci jako zaufane źródło spadli na dalsze pozycje, a większe od nich zaufanie wzbudzają źródła profesjonalne, jak portale specjalistyczne i edukacyjne webinary.

Porównanie wyników obu badań pokazuje, że pacjenci potrzebują jak najwięcej profesjonalnej wiedzy na temat SM, do takich profesjonalnych źródeł mają największe zaufanie i najchętniej z nich korzystają.

Raport do, którego są odnoszone wyniki obecnego badania: *Współczesna diagnostyka i leczenie SM w Polsce, listopad 2021*

BADANIE Z 2021 ROKU

Źródła wiedzy o leczeniu SM: korzystanie

Skąd czerpie Pan/i informacje na temat dostępnych terapii / sposobów leczenia stwardnienia rozsianego? **n=942**

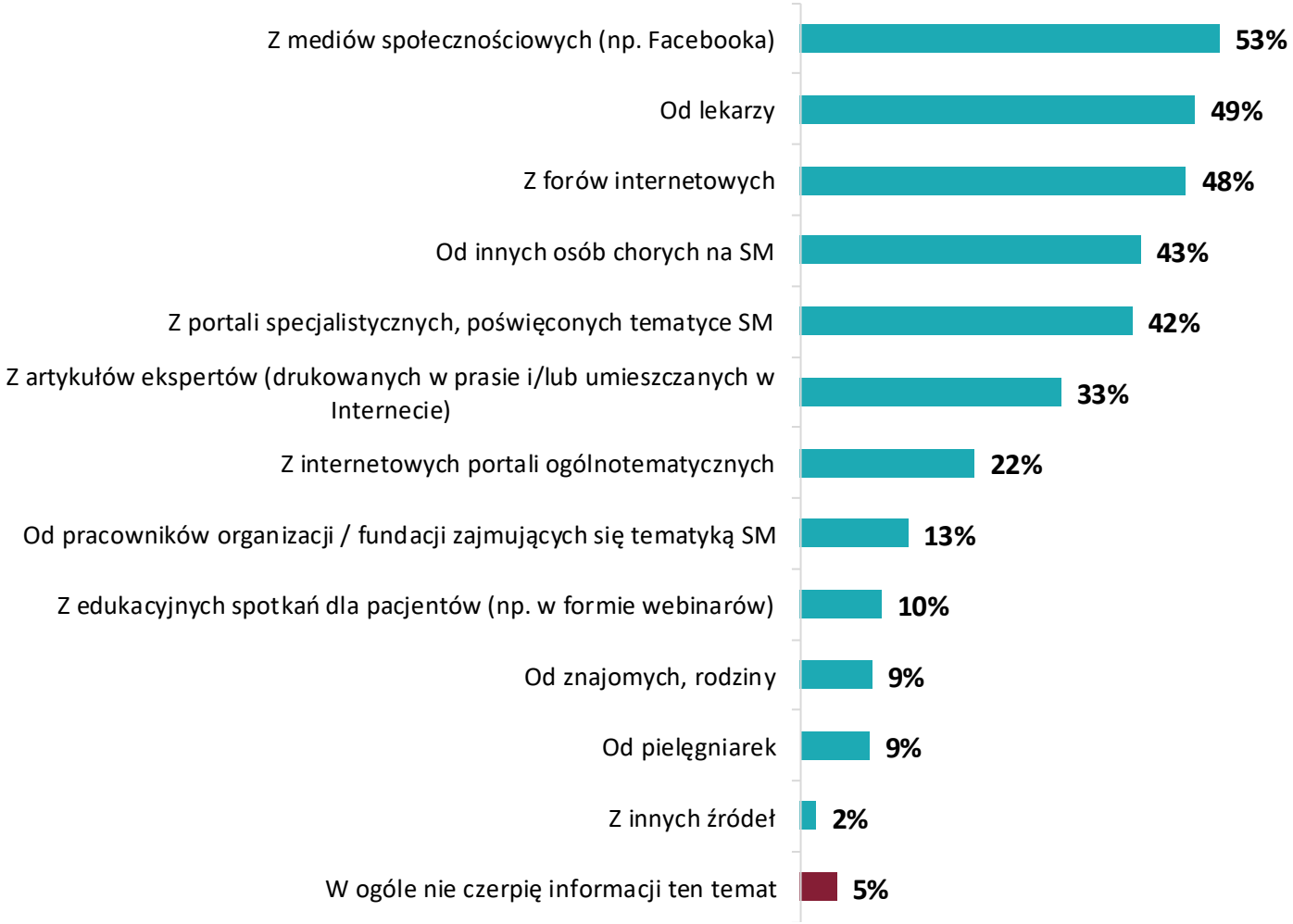

*Różnica istotna statystycznie na poziomie 95%

BADANIE Z 2021 ROKU

Źródła wiedzy o leczeniu SM: zaufanie

Którym z tych źródeł wiedzy najbardziej Pan/i ufa? (max. 3 odpowiedzi) **n=899 (wszyscy, bez osób, które nie korzystają z żadnych źródeł wiedzy)**

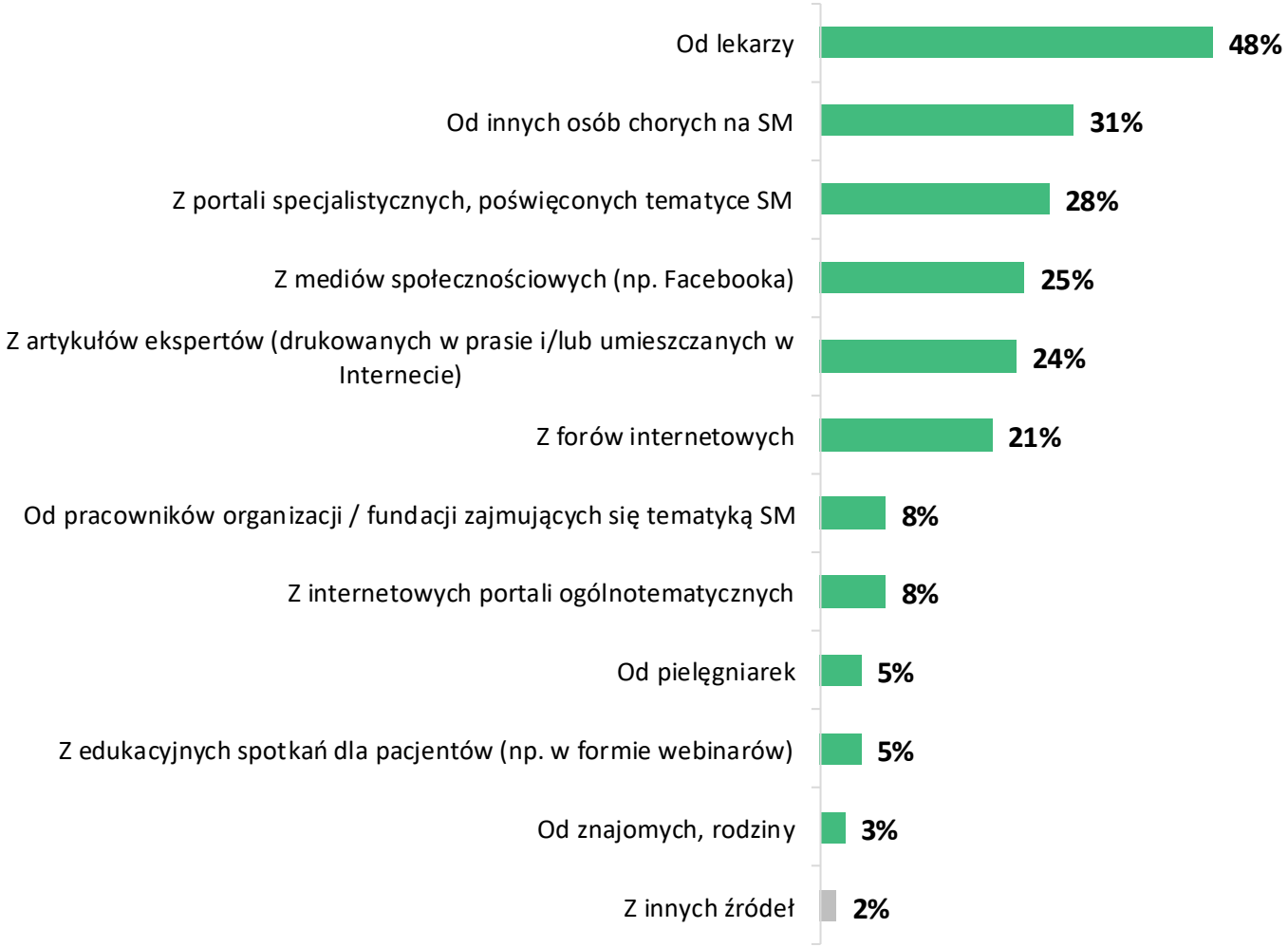

SM WALCZ O SIEBIE

www.sm-walczosiebie.pl
www.szkola-motywacji.pl
fundacja@sm-walczosiebie.pl

Badanie przeprowadzone dzięki wsparciu Partnerów:

Roche

SANDOZ

CONSUMER SCIENCE APPLIED

Zapraszamy do kontaktu!

Dominika Maison
d.maison@maison.pl
Tel. 501 129 622

Krzysztof Presz
krzysztof.presz@panelariadna.pl
Tel. 502 318 482

ul. Podbipięty 57, 02-732 Warszawa
tel. (22) 828-28-85 / kom: 512-437-457
biuro@maison.pl ; www.maison.pl

& PARTNERS
Maison